

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

**KARIŞIK MOTİF ÇİZİMLERİ
211GS0084**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ANADOLU MOTİFLERİ	3
1.1. Doğum Çoğalma Konulu Motifler	3
1.1.1. Elibelinde Motifleri	3
1.1.2. Koçboynuzu Motifleri	6
1.1.3. Bereket Motifleri	9
1.1.5. Saçbağı Motifleri	11
1.1.6. Küpe Motifleri	13
1.1.7. Bukacı Motifleri	14
1.1.8. Sandıklı Motifleri	14
1.1.9. Aşk Birleşim Ying-Yang Motifleri	15
1.2. Yaşamı Simgeleyen Motifler	18
1.2.1. Beslenmeyle İlgili Motifler	18
1.2.2. Suyolu Motifleri	18
1.3. Korunmayla İlgili Motifler	19
1.3.1. Pıtrak Motifleri	19
1.3.2. El parmak Tarak Motifleri	20
1.3.3. Muska Nazarlık Motifleri	21
1.3.4. Göz Motifleri	24
1.3.5. Çengel Motifleri	25
UYGULAMA FAALİYETİ	28
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	29
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	30
2. CANI KORUMAK İÇİN KULLANILAN MOTİFLER	30
2.1. Yılan Motifleri	30
2.2. Ejder Motifleri	32
2.3. Akrep Motifleri	34
2.4. Kurt Ağızı, Kurt İzi, Canavar Ayağı Motifleri	35
2.5. Ölümsüzlük Soy İle İlgili Motifler	37
2.5.1. Hayat Ağacı Motifler	37
2.5.2. İm Motifleri	39
2.6. Ölüm İle İlgili Motifler	41
2.6.1. Kuş Motifler	41
UYGULAMA FAALİYETİ	46
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	47
MODÜL DEĞERLENDİRME	48
CEVAP ANAHTARLARI	50
KAYNAKÇA	52

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0084
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/MESLEK	El Dokumacılığı /Halı Desinatörlüğü
MODÜLÜN ADI	Karışık Motif Çizimleri
MODÜLÜN TANIMI	Öğrencilere doğum, çoğalma, koçboynuzu, bereket, insan, saçbağı, küpe, bukağı, sandıklı, aşk, yıldız, yaşam beslenme, suyu, korumayla, pıtrak, el parmak, muska, göz, haç, çengel, canı korumak yılan, ejder, akrep, kurtağı, canavar, ölümsüzlük, soy, hayatağı, ölüm, kuş motiflerini ve anlamlarının bilgi ve becerilerinin verildiği öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Motif çizim temel teknikleri modülünü almış olmak
YETERLİK	Karışık motif çizimleri yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile; uygun ortam ve araç-gereç hazırlandığında, Karışık Motifleri ve anlamlarını araştırma işlemini yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Anadolu motiflerinden doğum, çoğalma, koçboynuzu, bereket, insan, saçbağı, küpe, bukağı, sandıklı, aşk, Yıldız, yaşam beslenme, suyu, korumayla, pıtrak, el parmak, muska, göz, haç, çengel motiflerini ve anlamlarını öğreneceksiniz. 2. Anadolu motiflerinden canı korumak, yılan, ejder, akrep, kurtağı, canavar, ölümsüzlük, soy, hayatağı, ölüm, kuş motiflerini ve anlamlarını öğreneceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Aydınlık ve temiz ortam Donanım: Görsel basılı kaynaklar, bilgisayar ve desen programları, kalem, kâğıt, fotoğraf makinesi vb. malzemeler
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Motifler Çatalhöyük Anadolu da bilinen en eski kentsel yerleşim merkezlerindedir. Çatalhöyük kazıları sonucu bulunmuş olan duvar süsleme örnekleri, günümüzde Anadolu da kullanılanlardan pek farklı değildir. Bu süslemeler halı ve diğer dokuma türlerinin yanı sıra güncel yaşamın her alanında gözlenir.

Motif salt örnek ve süsleme değildir. Motif aynı zamanda bir tanıma tanıtmaya işaret ve semboldir. Araştırmacı çalışmalarında tarih boyunca Anadolu da yaşamış değişik kültürlerin izlerinden yürür. Böylece bilimsel motif araştırması salt halı, kilim sınırlarını aşarak gelişir ve bir kültür tarihi biçimine dönüşür. Anadolu insanına dünden bugüne taşıyan aydınlıktır.

Bu modül sonunda, edineceğiniz bilgi ve beceriler ile el sanatları alanında karışık motif çizimleri yapmak için gerekli olan hazırlıkları ve araç-gereçleri tanımanız sizler için çok yararlı olacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyetle Anadolu motiflerini araştırarak karışık motifler hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

ARAŞTIRMA

- Motif nedir araştırınız
- Motif çeşitlerini araştırınız
- Motiflerin anlamlarını araştırınız
- Araştırmalarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız

1. ANADOLU MOTİFLERİ

Motifler bir iletişim gereksinimi olarak sembollerden türemiş ve karşılıklı anlaşılma amacına dönüktürler. Kapsamlarında gizemli mitler bulundurlar ve büyüler dünyasının ürünleridirler. Bu nedenle bunların kullanımı salt süslenme amacına dönük olmayıp, aynı zamanda esrarengiz güçler içerdiklerinden estetikten çok psikolojik anlam baskındır.

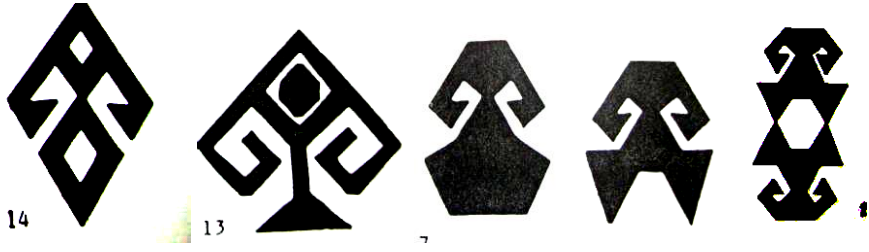
Motiflerin sembolleri tarihsel gelişim boyunca Anadolu da korunumu, gelişimi ve günümüzdeki kullanımının nasıl anlaşılması gerektirdiğini göstermiştir.

1.1. Doğum Çoğalma Konulu Motifler

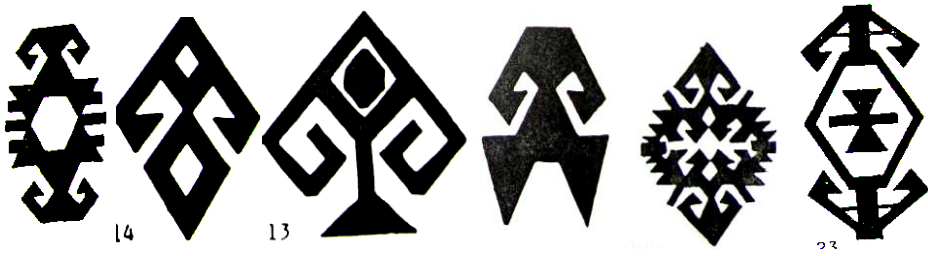
Doğum ve çoğalma simgelerini taşıyan motiflerdir.

1.1.1. Elibelinde Motifleri

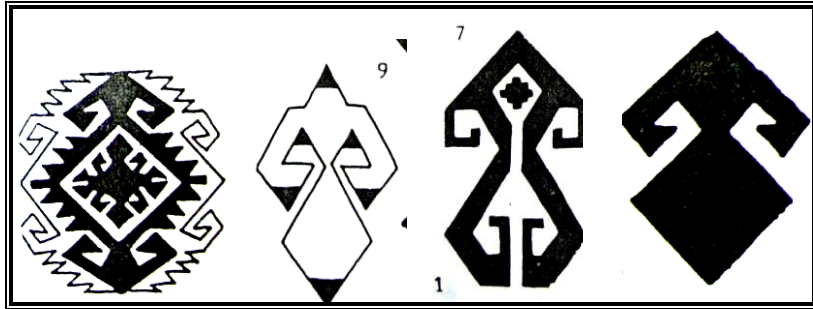
Elibelinde motifi analık ve doğurganlık simgesidir. Motif Anadolu'nun değişik yörelerinde gelin kız, çocuklu kız, aman kız, karadöşeme, Seleser, kâküllü kız, çengel sarmal, çakmaklı, eğer kaşı, turna katarı v.b. gibi adlar alırlar.

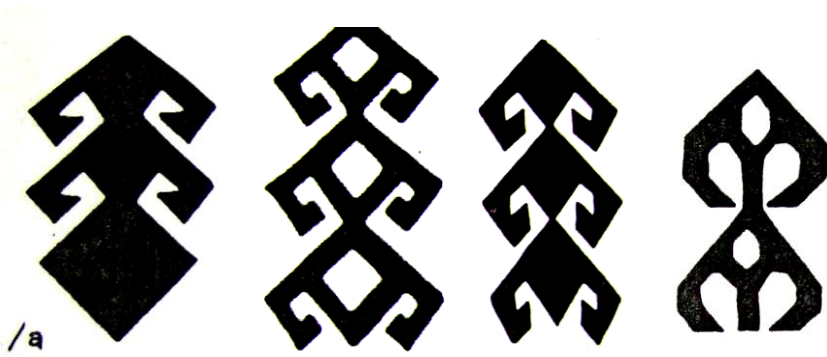
Çizim 1.1: Elibelinde motifi

Çizim 1.2: Elibelinde motifi

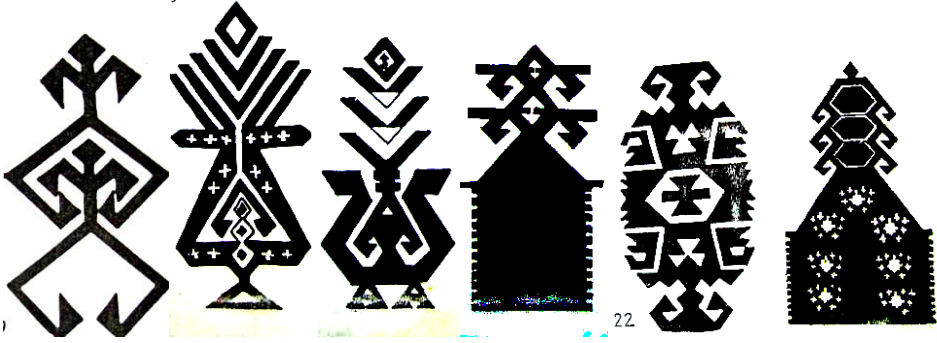
Çizim 1.3: Elibelinde motifi

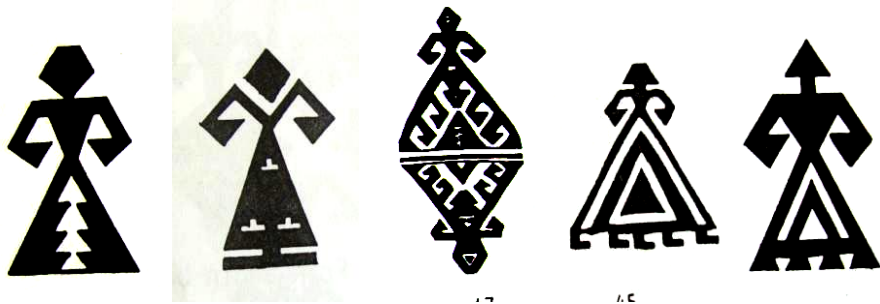
Çizim 1.4: Elibelinde motifi

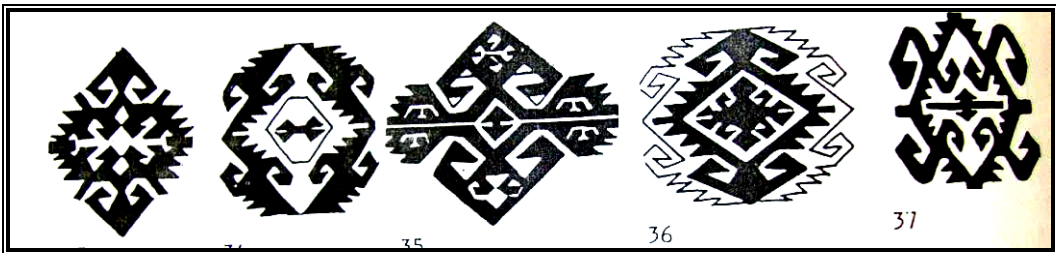
Çizim 1.5: Elibelinde motifi

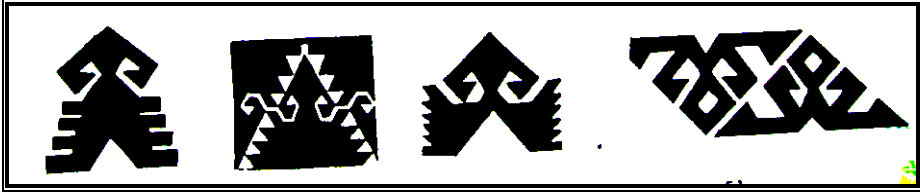
Çizim 1.6: Elibelinde motifi

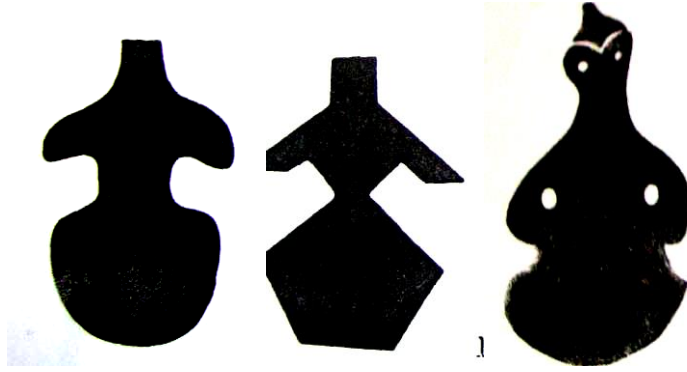
Çizim 1.7: Elibelinde motifi

Çizim 1.8: Elibelinde motifi

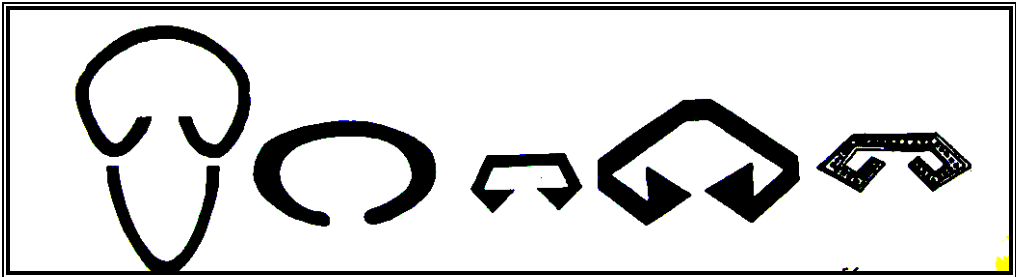
Çizim 1.9: Elibelinde motifi

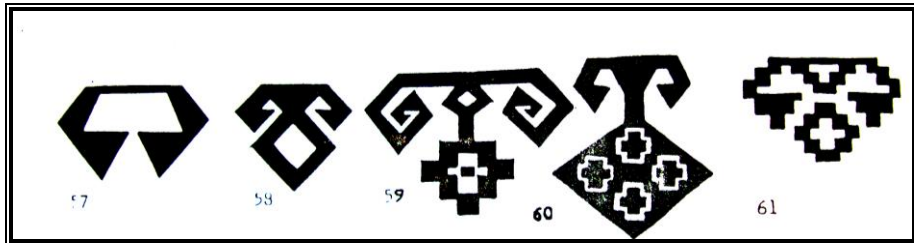
Çizim 1.10: Elibelinde motifi

1.1.2. Koçboynuzu Motifleri

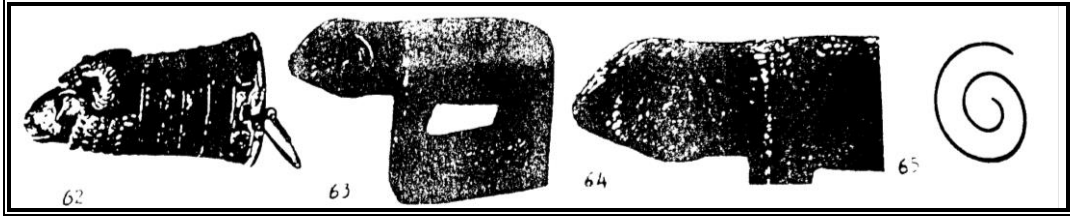
Bereket, kahramanlık, güç ve erkeklik, sembolü olan koçboynuzlu yarış, boynuzlu, koçlu yarış, gözlü koçbaşı, v.b. isimler alırlar.

Çizim 1.11: Koçboynuzu motifi

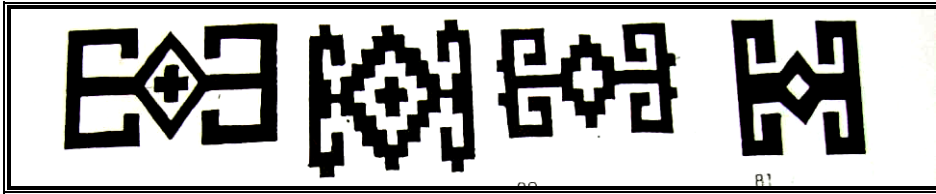
Çizim 1.12: Koçboynuzu motifi

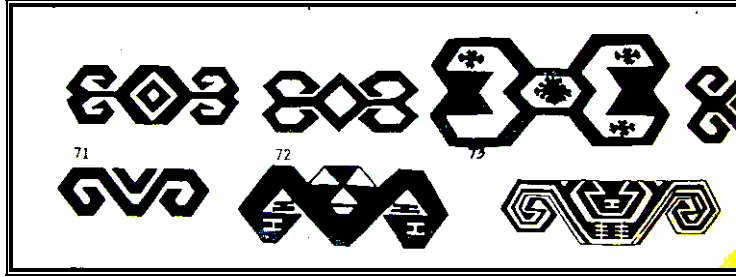
Çizim 1.13: Koçboynuzu motifi

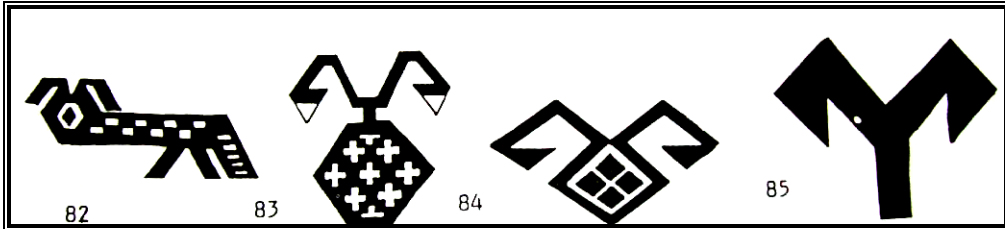
Çizim 1.14: Koçboynuzu motifi

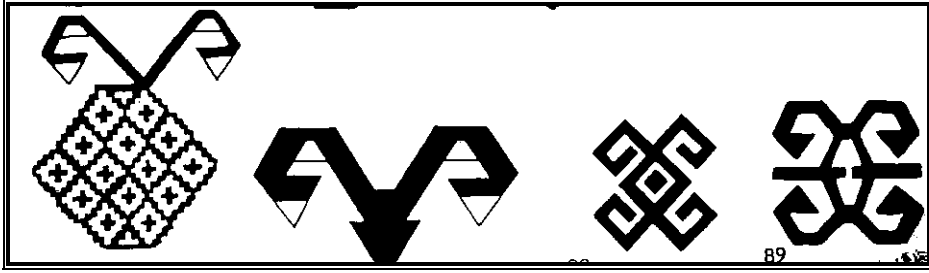
Çizim 1.15: Koçboynuzu motifi

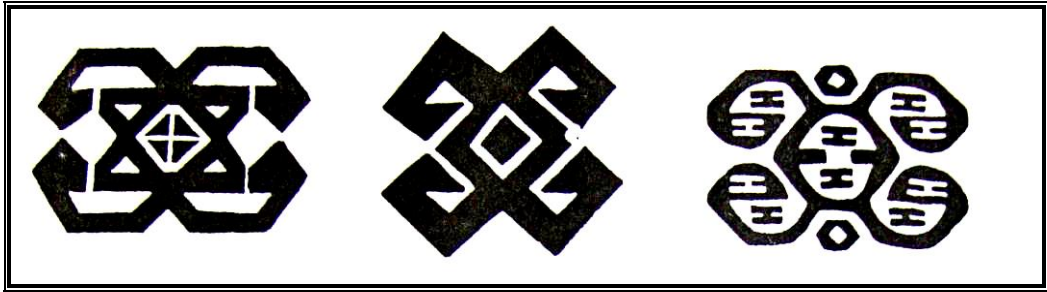
Çizim 1.16: Koçboynuzu motifi

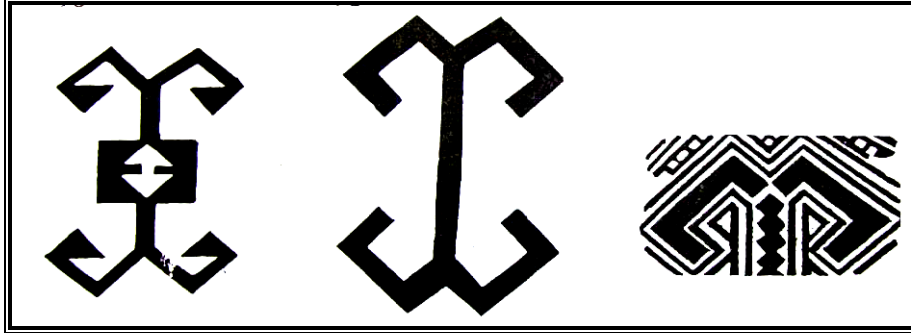
Çizim 1.17: Koçboynuzu motifi

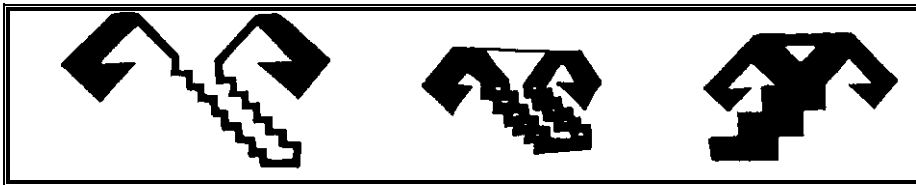
Çizim 1.18: Koçboynuzu motifi

Çizim 1.19: Koçboynuzu motifi

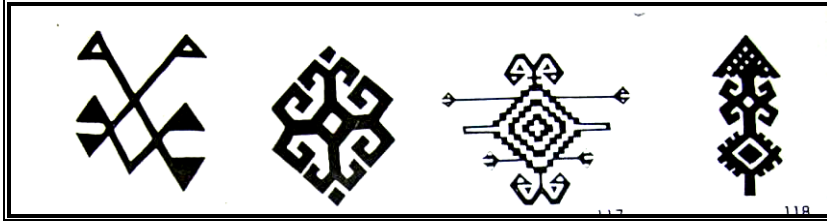
Çizim 1.20: Koçboynuzu motifi

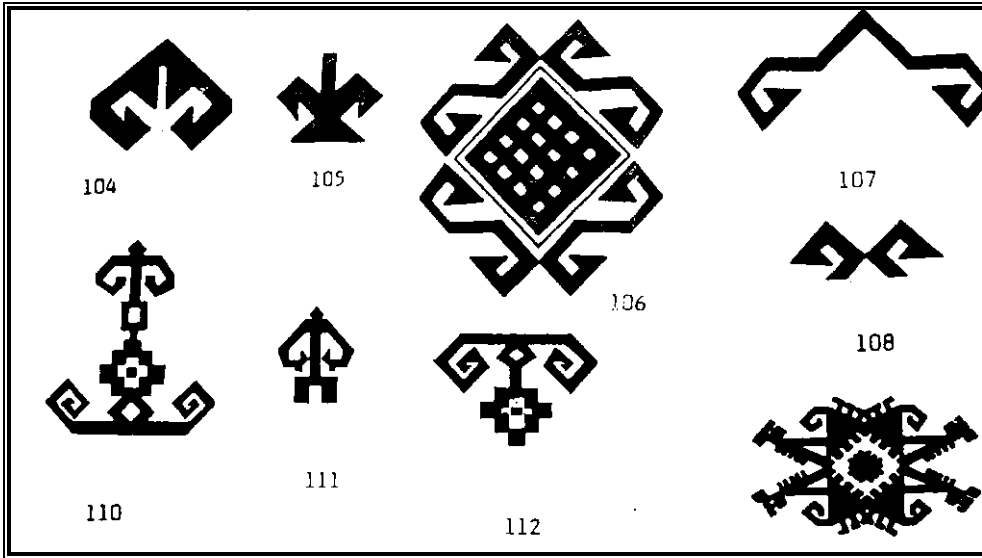
Çizim 1.21: Koçboynuzu motifi

1.1.3. Bereket Motifleri

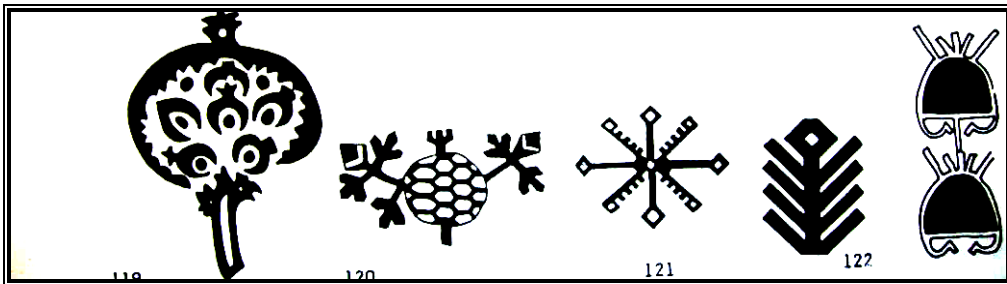
Motif genelde kadın erkek ilişkisini ve üremeyi simgelemektedir. Bereket motifi olarak buğday, arpa başağı, nar, haşhaş, karpuz, kavun, incir, üzüm, dut, çok taneli, çok çekirdekli, meyve ve tahıllar da kullanılır. Ana ve babayı simgeleyen motiflerde dokumalarda kullanılır.

Çizim 1.22: Bereket motifi

Çizim 1.23: Bereket motifi

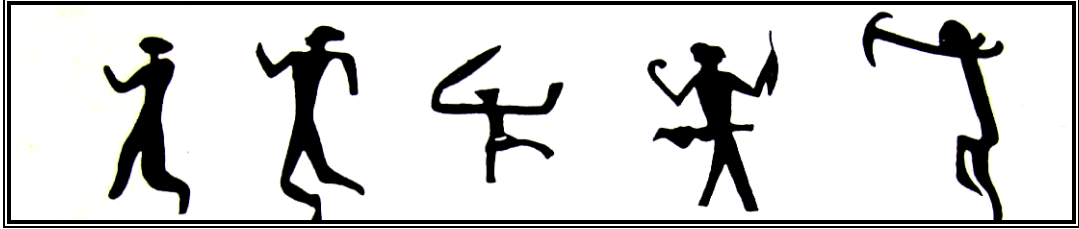
Çizim 1.24: Bereket motifi

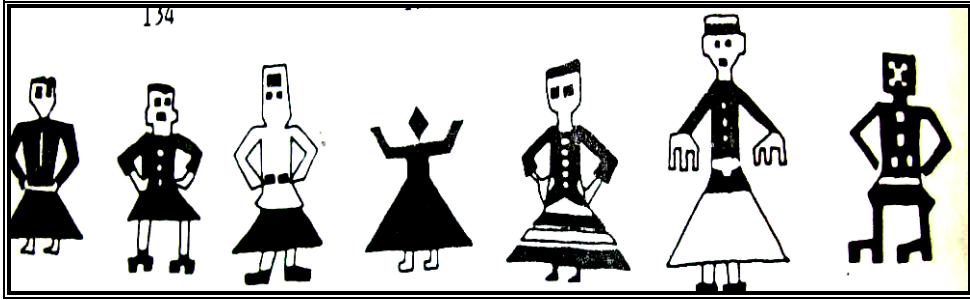
Çizim 1.25: Bereket motifi

1.1.4. İnsan Motifleri

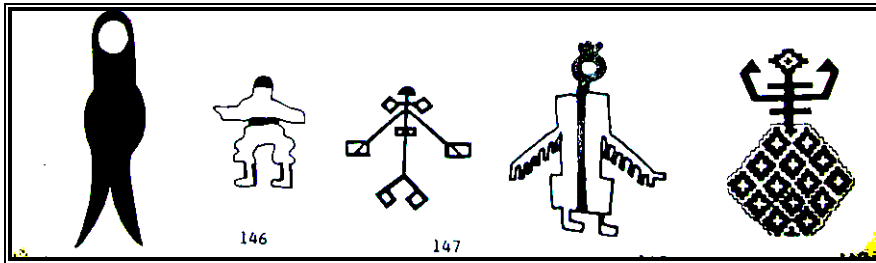
İnsan motifinin belli bir kişiyi anımsamak, anmak için yapıldığı düşünülebilir. Duvar panolarında rastlanılan insan figürleri ise daha çok av büyüsü ile ilgilidir. Dokumalardaki insan figürleri daha çok çocukla ilgili olup, dokuyan kişinin kız veya erkek çocuk beklentisini yansıtır.

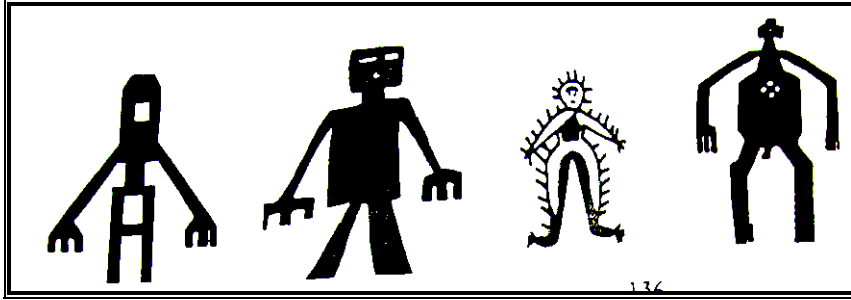
Çizim 1.26: İnsan motifleri

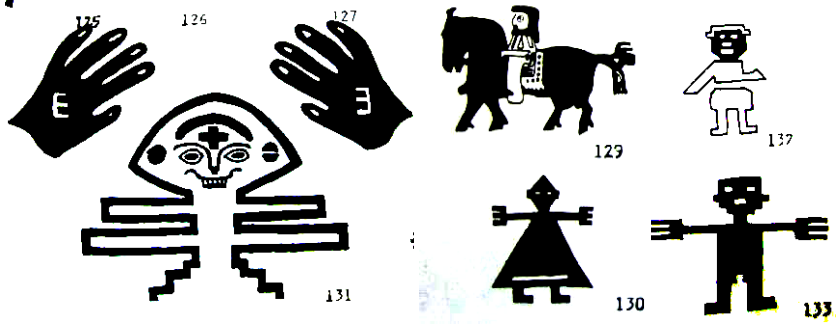
Çizim 1.27: İnsan motifleri

Çizim 1.28: İnsan motifleri

Çizim 1.29: İnsan motifleri

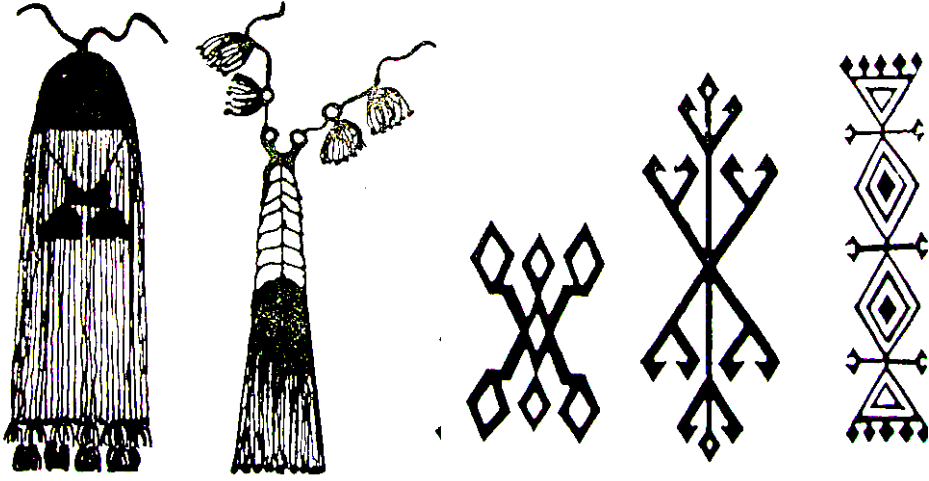

Çizim 1.30: İnsan motifleri

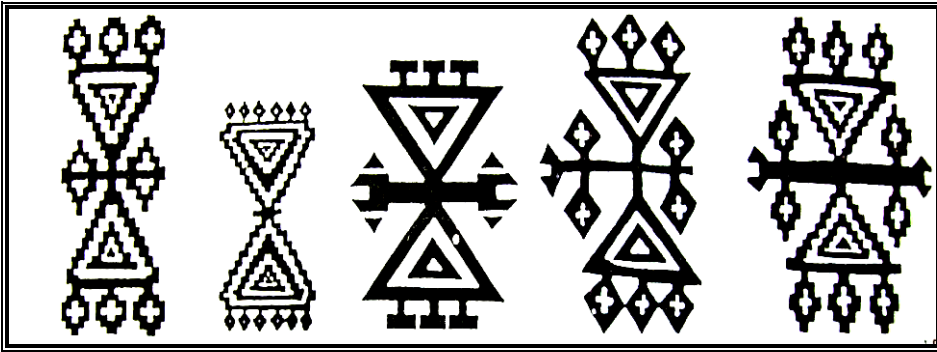
1.1.5. Saçbağı Motifleri

Anadolu'da kadınlar saçlarını biçimlendirerek birçok olayı arzuları ve durumları simgesel yönden açıklayabilirler. Yeni evli genç kızlar saçlarını örerler. Bu örgüye belik denilir. Beliklerin uçlarına renkli iplikler takılır.

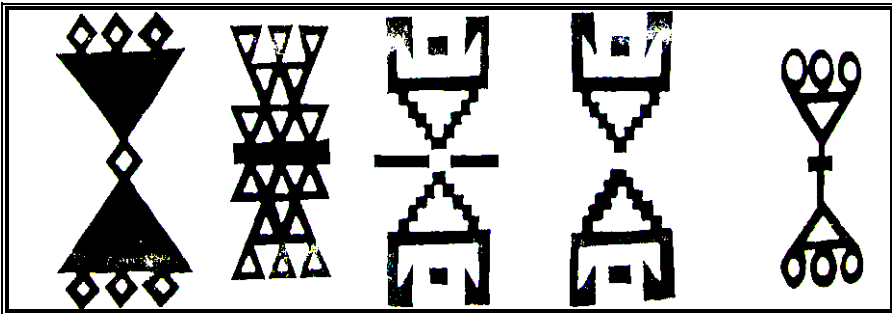
Dokumada saçbağı motifleri evlenme isteğini yansıtır. Dokumaya kendi saçından biraz ekleyen bir kadın bu davranışı ile ölümsüzlük isteğini dile getirir. Saçbağı genellikle gelinlerin düğünde kullandığı bir takıdır. Bunların siyah kaytan, yün, ipek ibrişim, ay kuyruğu malzemelerden yapılanları olduğu gibi tümü boncuk, çılıkak altın sim mercan işlemeli olanları da vardır.

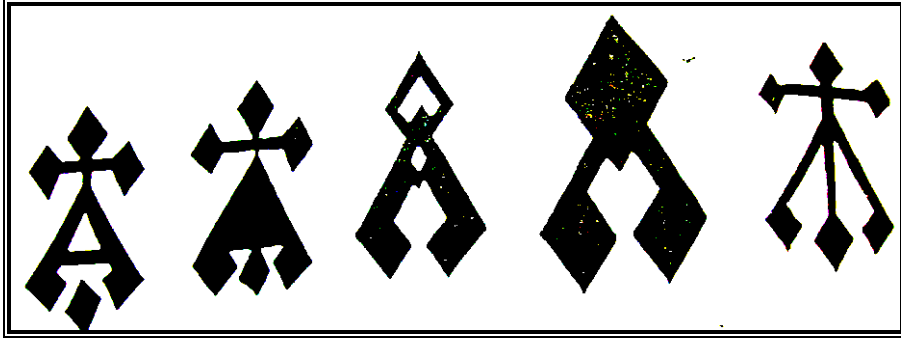
Çizim 1.31: Saçbağı motifi

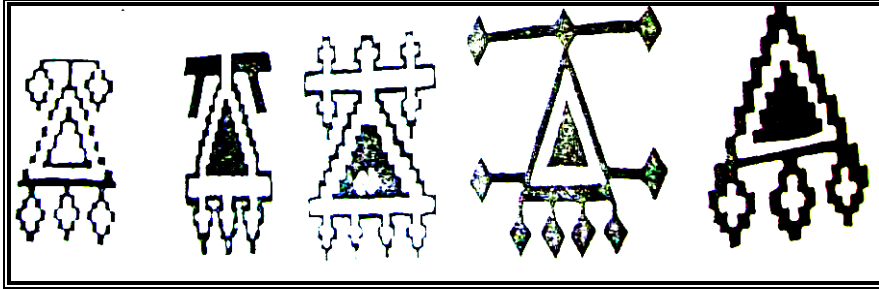
Çizim 1.32: Saçbağı motifi

Çizim 1.33: Saçbağı motifi

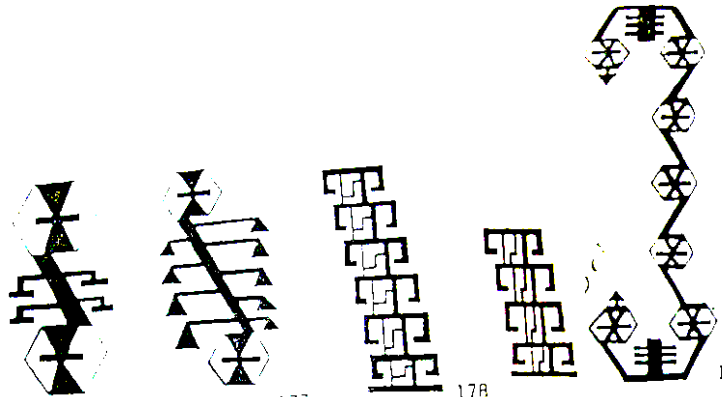
Çizim 1.34: Saçbağı motifi

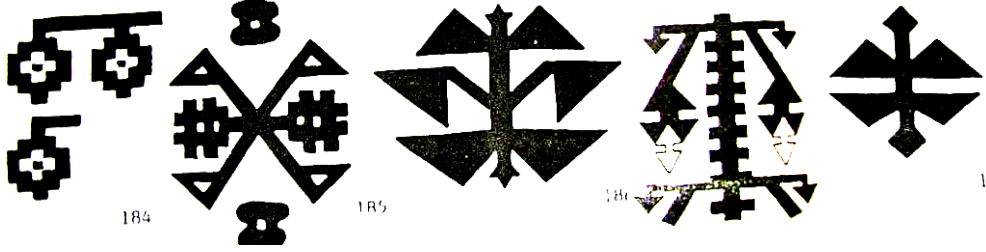
Çizim 1.35: Saçbağı motifi

1.1.6. Küpe Motifleri

Küpe Anadolu'nun değişmeyen düğün hediyelerindendir. Dokumada küpe motifi işleyen kız, bununla ailesine evlenme isteğini dile getirir.

Çizim 1.36: Küpe motifleri

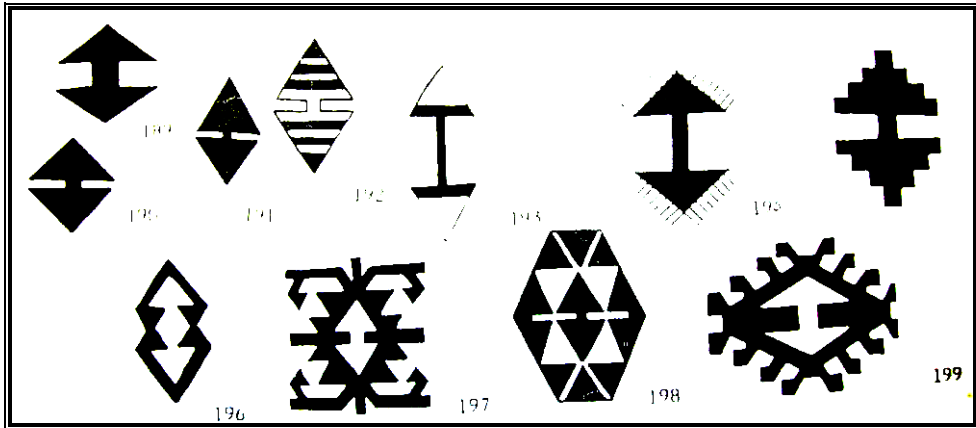

Çizim 1.37: Küpe motifleri

1.1.7. Bukağı Motifleri

Altın koşmasını önlemek için arka ayaklarını birbirine bağlayan bir tür çiftli kelepçedir. Bu kelepçe çiftli yaklaşık 60 cm lik bir zincir ile birbirine bağlanır. bu alet kullanılarak at, katır, eşek gibi hayvanların, otlaktan uzaklaşmaları ve sürü ile birlikte kalmaları sağlanır.

Bukağının Anadolu'da bir başka adı köstektir. Dokumalarda rastlanan bukağı motifi aile birliğinin devamını sevgilerin birbirine bağlılıklarını kopmamaları gerektiğini simgeler. Bukağı motifinin Anadolu'daki yöreye özgü değişimler göstermektedir.

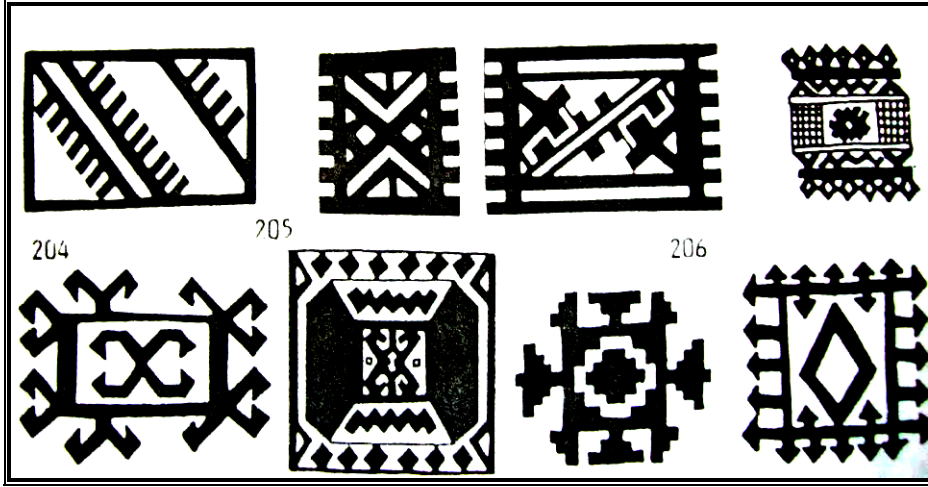
Çizim 1.38: Bukağı motifleri

1.1.8. Sandıklı Motifleri

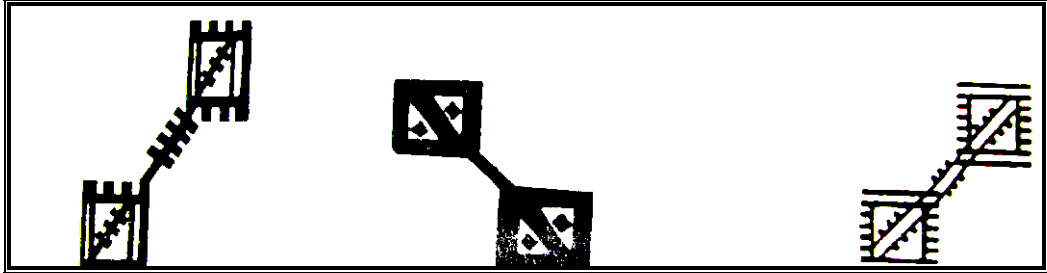
Bu motif geleneksel olarak her genç kıza alınması gereken çeyiz sandığını simgeler. Bir kız çocuğu doğduğunda veya belirli bir yaşa geldiğinde çeyizliği bu sandıkta biriktirilir.

Sandıkta malzeme, evlendiğinde kocasının evinde kullanılacağından, genç kızın tüm beklentileri ve umutları, ördüğü dokuduğu, işlediği çeyiz eşyalarına yansır. Anadoluda çocuk beşiklerindeki oymalarının benzerlilikleri çeyiz sandıklarına da işlenmesi ve sandıklı motiflerinin cicimlerin ise genellikle beşikörtüsü olarak kullanılmasından hareketle, sandıklı motiflerinin evlilik isteğinin ve bebek beklentisini simgelediği söylenir.

Genelde evliliği ve çocuk isteğini simgeleyen bu motif bazı yörelerde ise tabutu ve ölümü anlatmada kullanılır.

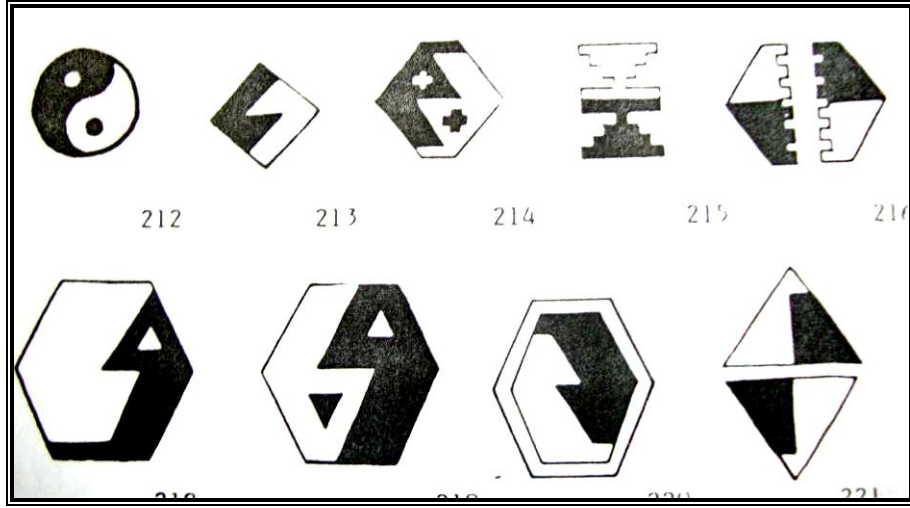
Çizim 1.39: Sandıklı motifleri

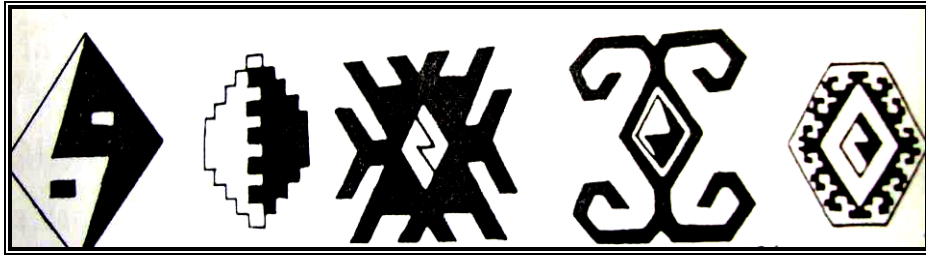
Çizim 1.40: Sandıklı motifleri

1.1.9. Aşk Birleşim Yıng-Yang Motifleri

Özünde Uzakdoğu kökenli olup düalizmi simgeleyen bu motif Anadolu insanının özgün yorumlaması aşk ve birleşim veya gece gündüz olarak adlandırılmıştır. Motif genellikle birbirine iki zıt renk ile anlatılır. Ancak her renk üzerine diğerinden ufak bir nokta taşınarak, Anadolu inancına göre doğada hatasız ve saf hiçbir şeyin bulunmayacağı sembollendirilir. Anadolu'da çift sayılar, özellikle iki sayısı üreme ve bereket simgesidir.

Çizim 1.41: Aşk birleşim ying-yang motifleri

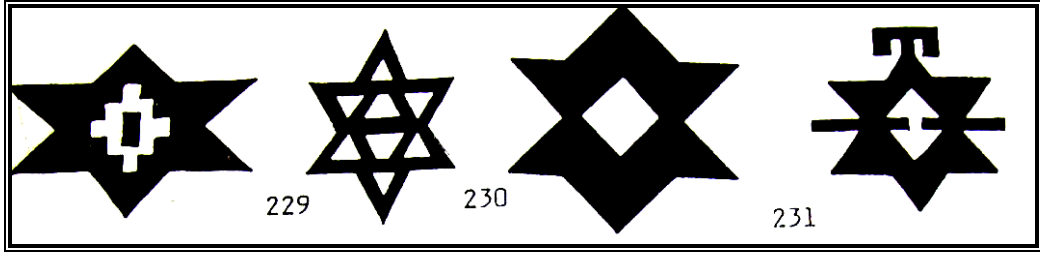

Çizim 1.42: Aşk birleşim ying-yang motifleri

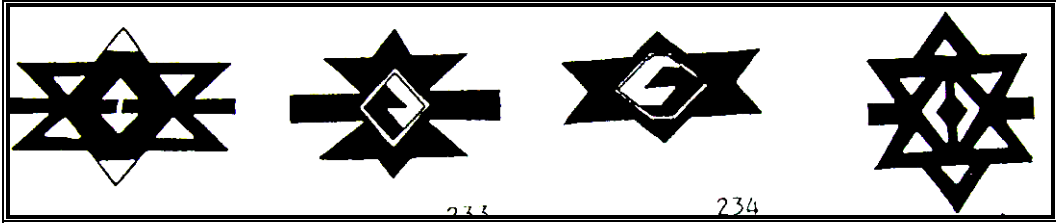
1.1.10. Yıldız Motifleri

Anadolu dokumalarında yıldız genellikle mutluluk anlamında olup gökyüzünü simgelemez minyatürden dokuya kadar pek çok sanat ürününde gökyüzü anlatılmak istenildiğinde, bulut, ejder, zümrüt'ü anka gibi motifler kullanılmıştır.

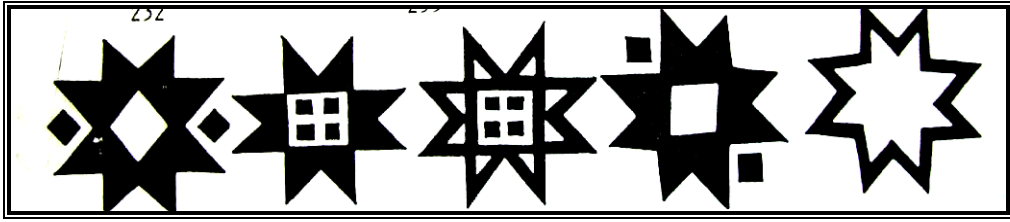
Genel adı “mühri Süleyman” olan altı köşeli yıldız, Süleyman peygamberin yaşadığı yıllardan çok önceleri, Anadolu’da Frigya döneminde kullanıldığına göre Süleyman’ın mühüründen başka bir anlamı olması gerekir. Yıldızın doğurganlık organını simgelediği ana tanrıça heykelleri düşünülürse, motifin bereketle ilgisi olduğu söylenebilir. Dokumalarda beş köşeli yıldızla raslamak zordur. Genellikle sekiz veya daha çok köşeli yıldızlar yaygındır.

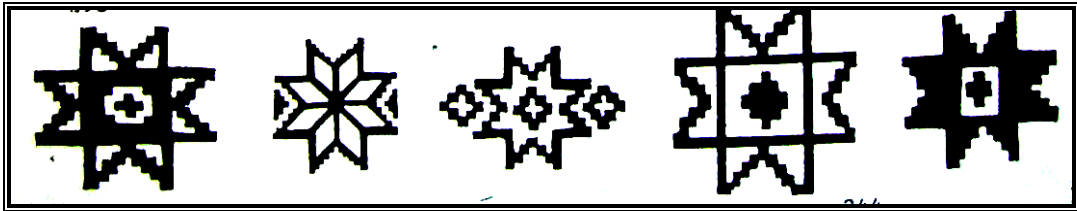
Çizim 1.43: Yıldız motifleri

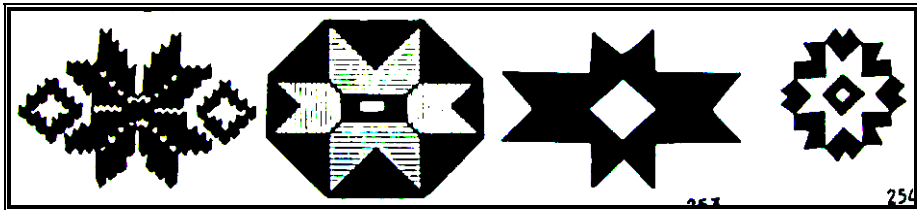
Çizim 1.44: Yıldız motifleri

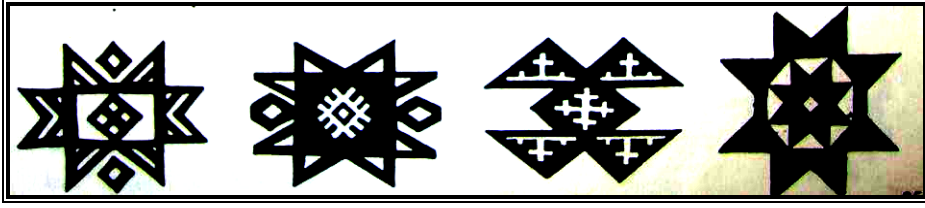
Çizim 1.45: Yıldız motifleri

Çizim 1.46: Yıldız motifleri

Çizim 1.47: Yıldız motifleri

Çizim 1.48: Yıldız motifleri

1.2. Yaşamı Simgeleyen Motifler

Yaşamı simgeleyen motifler, beslenme, korunma ve soyun devamı alt gruplarında ele alınır.

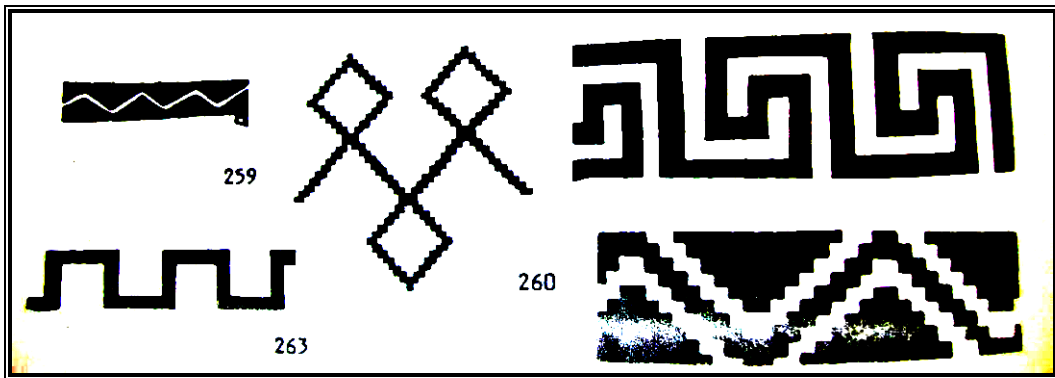
1.2.1. Beslenmeyle İlgili Motifler

Bu motifler genelde hava, toprak, su ve ateş olarak gruplandırabiliriz. Su konulu eski örnekler, suyolu, meander, bulut motifleridir; daha sonraki çağlarda vazo, ibrik vb. motifler eklenmiştir.

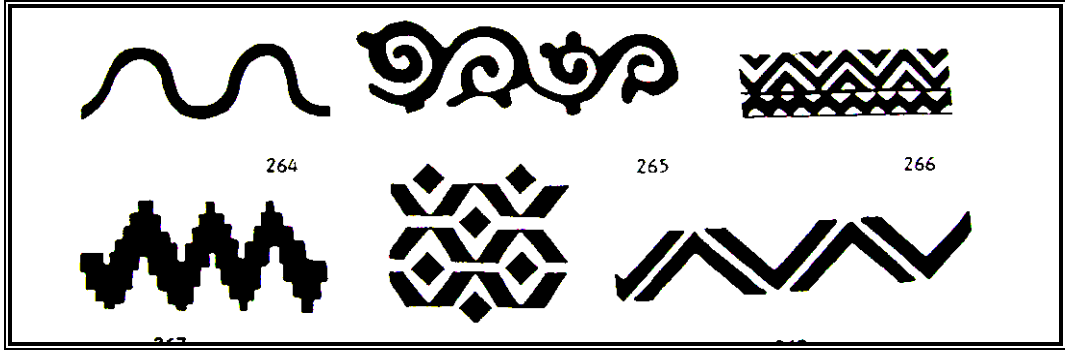
1.2.2. Suyolu Motifleri

Su insanlar için en önemli maddelerden biridir. Bu nedenle su motifi her zaman kullanılmıştır. Kurak bölgelerdeki türbelerin birçoğunu kubbesindeki suyolu motifine ve dokumalarda sıkça rastlanır.

Suyolu motifleri, üzerine yapıldıkları veya üretildikleri malzemelerinin türüne göre değişiklik gösterir. Ham madde taş ise motif köşeli olurken dokuma üzerindeki suyolu yuvarlak veya üçgen şeklindedir.

Çizim 1.49: Yaşamı simgeleyen motifler

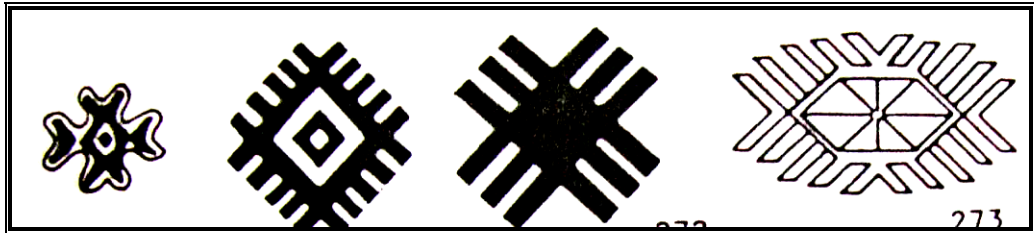
Çizim 1.50: Yaşamı simgeleyen motifler

1.3. Korunmayla İlgili Motifler

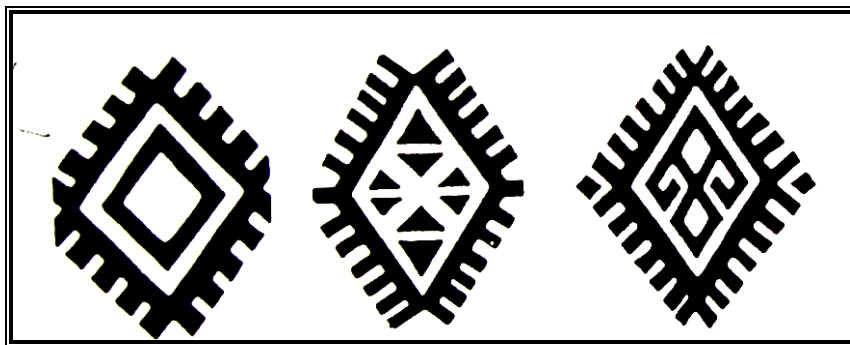
Malı, mülkü ve canı korumak için kullanılan motiflerdir.

1.3.1. Pıtrak Motifleri

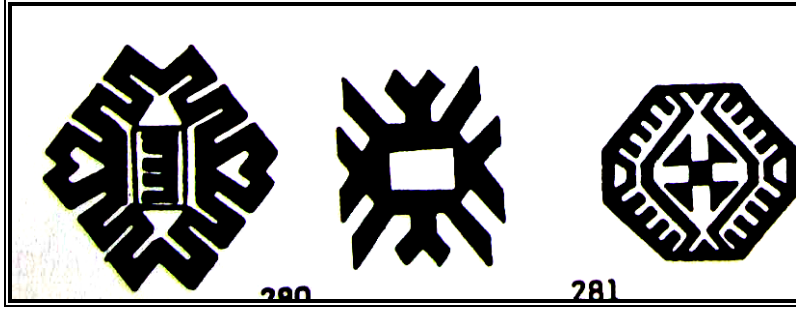
Pıtrak tarlalarda bulunan, dikenleri ile insanların ve hayvanların tüyelerine yapışan bir bitkidir. Pıtrağın üzerindeki dikenlerin kötü gözü uzaklaştırdığına inanan Anadolu insanı onu nazarlık motifi olarak kullanmıştır. Pıtrak gibi değimi ile ağaçlardaki meyve bolluğu anlatılır. Bu anlamı ile pıtrak motifi bereket simgesi olarak daha çok un çuvallarında kullanılır.

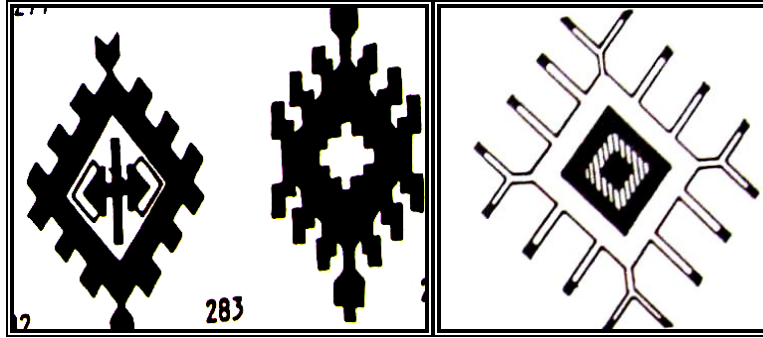
Çizim 1.51: Pıtrak Motifleri

Çizim 1.52: Pıtrak Motifleri

Çizim 1.53: Pıtrak Motifleri

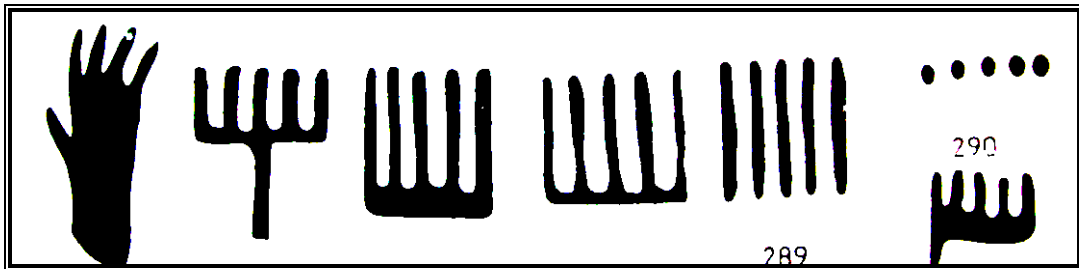
Çizim 1.54: Pıtrak Motifleri

1.3.2. El parmak Tarak Motifleri

Bir elin parmaklarının toplam sayısı olan beş, kötü gözü önlemede kullanılır. El gide- rek stilize olmuş ve zamanla beş noktaya dönüşmüştür.

Anadolu’da doğumu simgeleyen ana ile bereket arasında bir ilişki kurulmuştur. El motifi büyü ve nazara karşı kullanılmıştır.

Tarak motifi ise daha çok doğum ve evlilikle ilgilidir. Bununla evlenme isteği anlatılır. Ancak doğum ve evliliğin kötü gözden korunması için de tarak motifinin kullanılması nedeniyle tarak bereket sınıflandırılmasından kaydırılarak, malı, mülkü, canı korumak için kullanılan motifler sınıflanmasına alınmıştır.

Çizim 1.55: El parmak tarak motifleri

1.3.3. Muska Nazarlık Motifleri

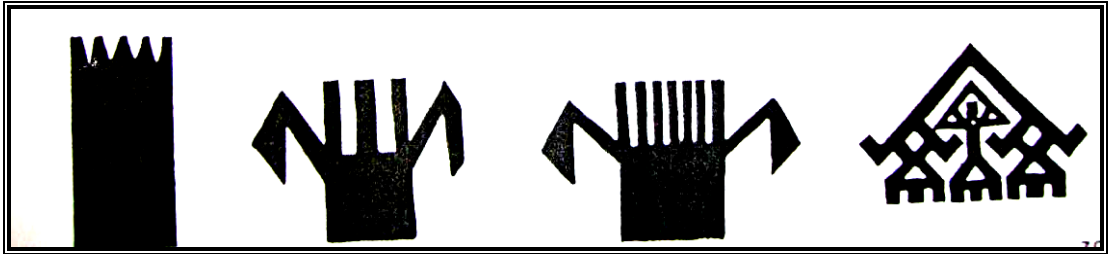
Nazar, belirli insanlarda bulunduğuna, inanılan bakışlardan, fırlayan, çarpıcı, zarar verici, öldürücü bir güçtür.

Nazarlık ise nazarı uzaklaştıran, etkisiz kılan, kötü gözden koruyan çeşitli nesnelere. Mavi boncuk üzerlik otu, sarımsak deniz kabukları, eski para, kurşun civa, küçük kaplumbağa kabuğu, altın gümüş maşallahlar.

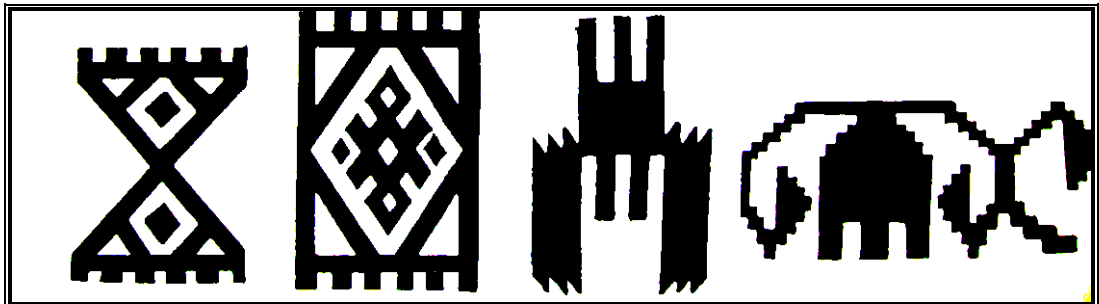
Muska ise, onu taşıyan kişiyi tehlikeli, dış etkilerden koruyan büyüsel ve dinsel bir gücün saklı olduğuna inanılan, yazılı nesnedir. Dokumalarda kullanılır.

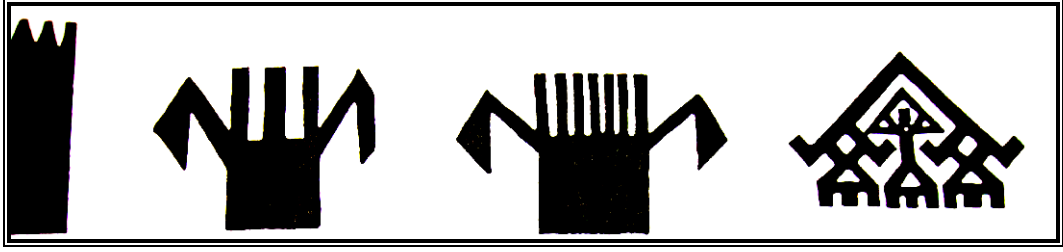
Çizim 1.56: Muska nazarlık motifleri

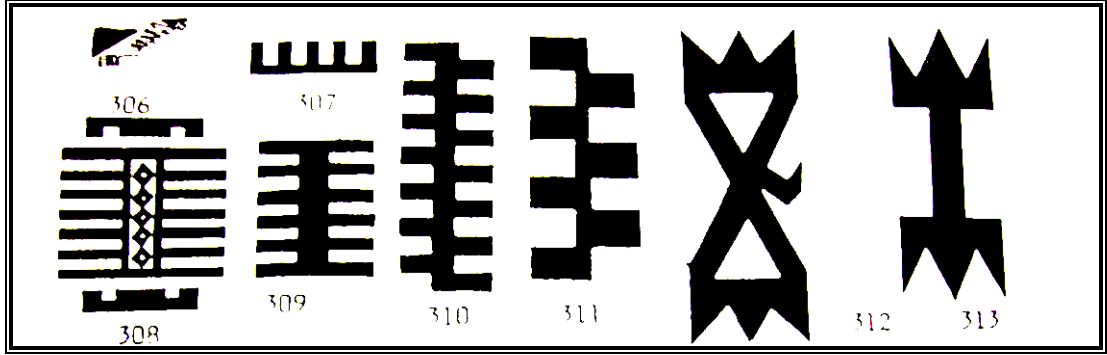
Çizim 1.57: Muska nazarlık motifleri

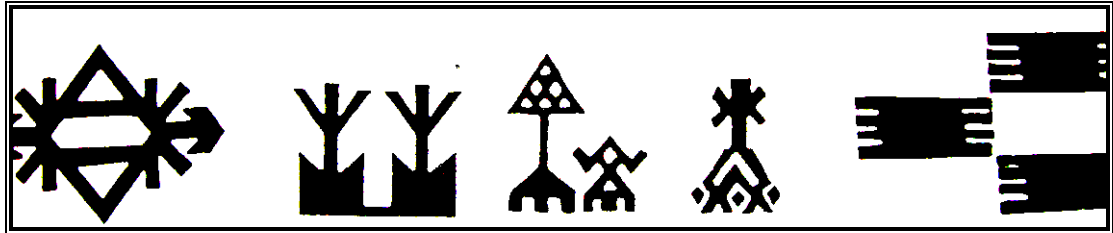
Çizim 1.58: Muska nazarlık motifleri

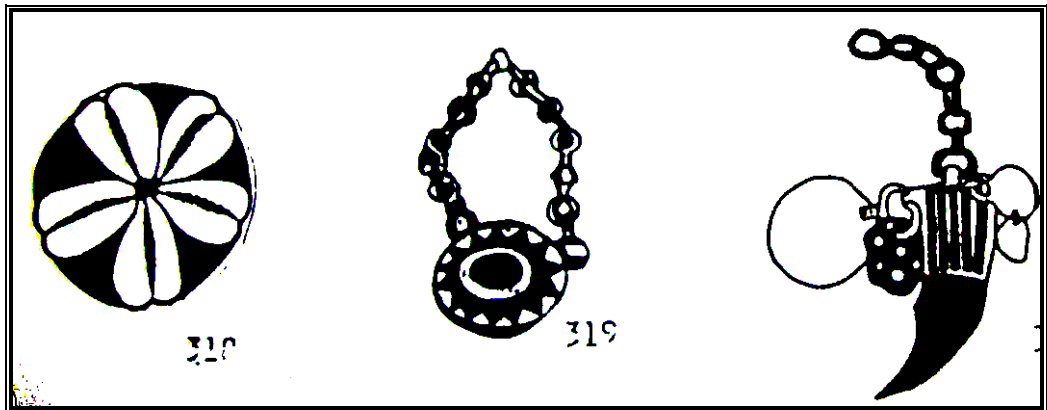
Çizim 1.59: Muska nazarlık motifleri

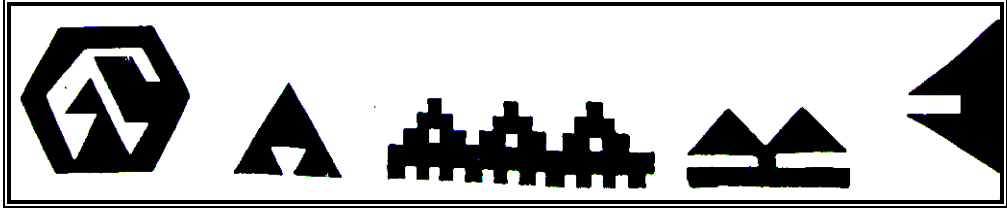
Çizim 1.60: Muska nazarlık motifleri

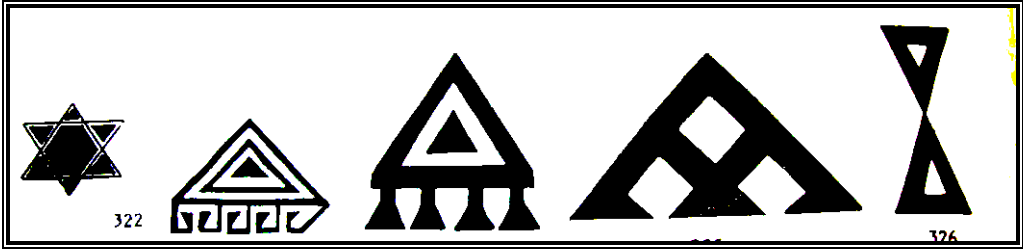
Çizim 1.61: Muska nazarlık motifleri

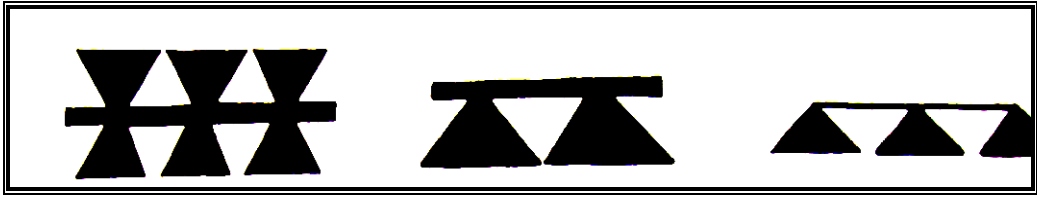
Çizim 1.62: Muska nazarlık motifleri

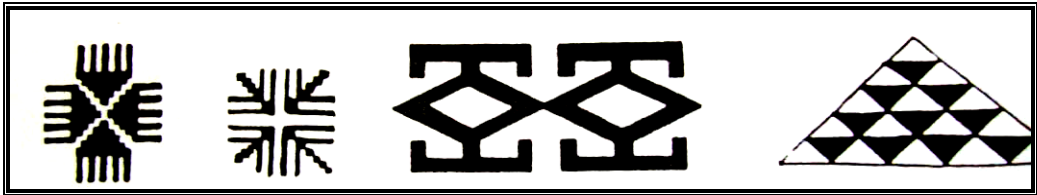
Çizim 1.63: Muska nazarlık motifleri

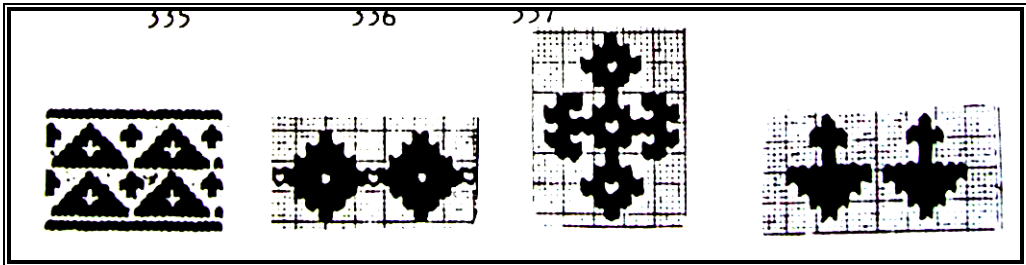
Çizim 1.64: Muska nazarlık motifleri

Çizim 1.65: Muska nazarlık motifleri

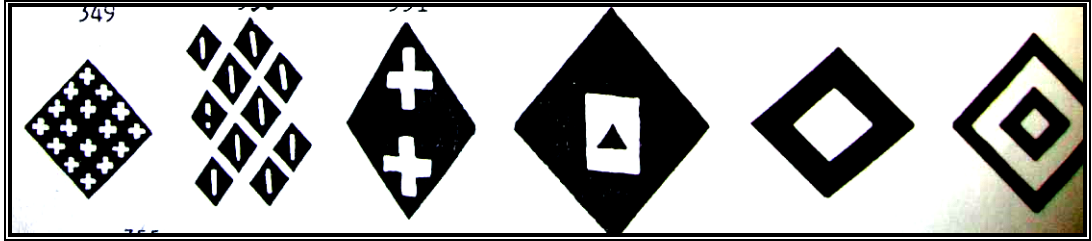
Çizim 1.66: Muska nazarlık motifleri

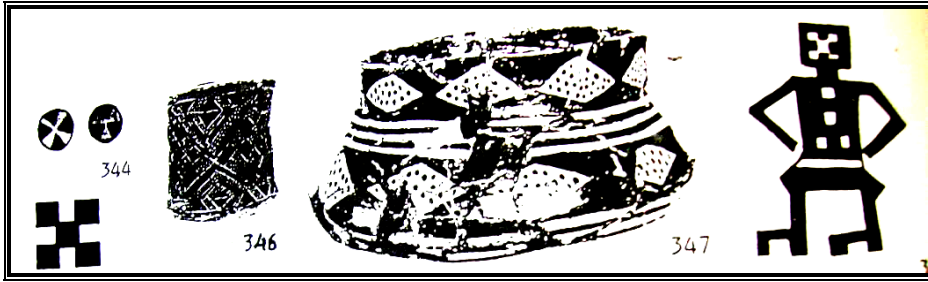
Çizim 1.67: Muska nazarlık motifleri

1.3.4. Göz Motifleri

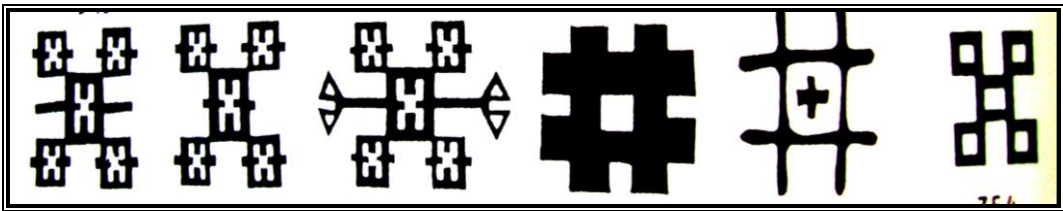
Kötü gözle bakışın kökeni veya çıkış noktası insan gözüdür. Gözün verdiği zararın önlenmesinin en kısa ve etkin çaresinin yine gözün kendisi olduğu kabul edilmektedir. Dokumalarda göz motifi sıklıkla kullanılmaktadır. En sık rastlanan göz motifi, dörde bölünmüş eşkenar şeklindedir. Üçgen, gözün stilize edilmiş görünümüdür. Ayrıca kare, eşkenar, dörtgen ve dikdörtgen şeklinde göz motiflerine rastlanmaktadır. Dokumalarda göz motifleri yörelere göre değişiklik göstermektedir.

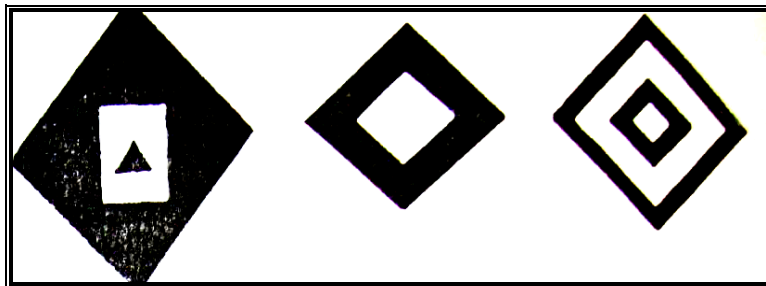
Çizim 1.68: Göz Motifleri

Çizim 1.69: Göz Motifleri

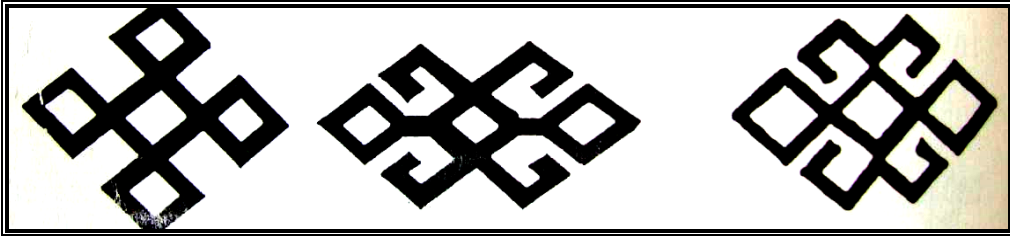
Çizim 1.70: Göz Motifleri

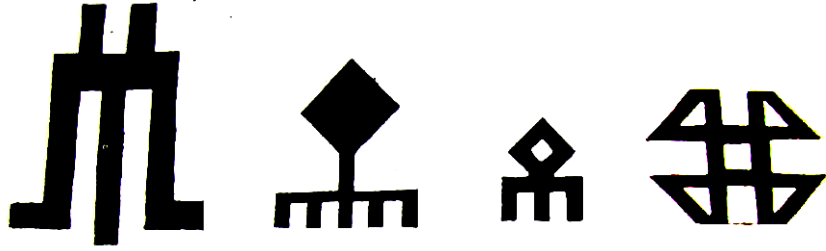
Çizim 1.71: Göz Motifleri

Çizim 1.72: Göz Motifleri

Çizim 1.73: Göz Motifleri

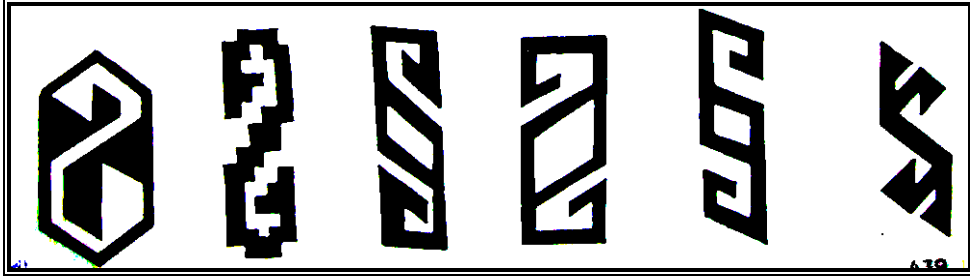

Çizim 1.74: Göz Motifleri

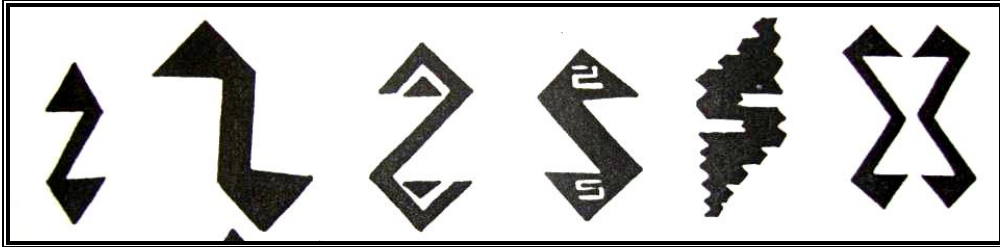
1.3.5. Çengel Motifleri

Nazarla ilgili, onu uzaklaştıran, bir başka motifi ise çengel olup bazı yörelerde çakmak, eğri ala, balık, küçük kare balık, olarak adlandırılır.

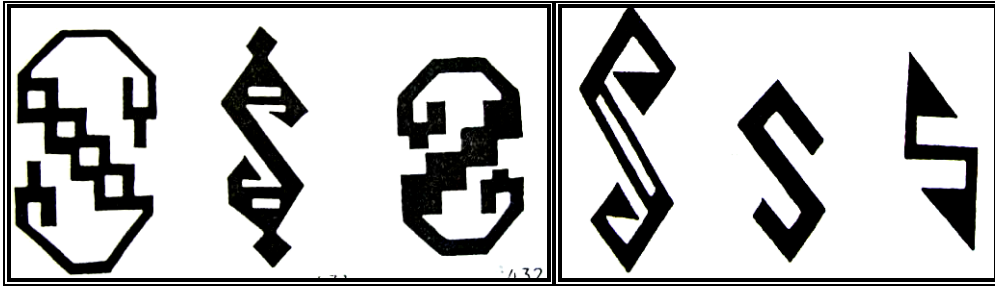
Gönül çengeli adı ile genellikle çoraplarda gözlenen türünün evlilik ile ilgisi daha bas-kındır.

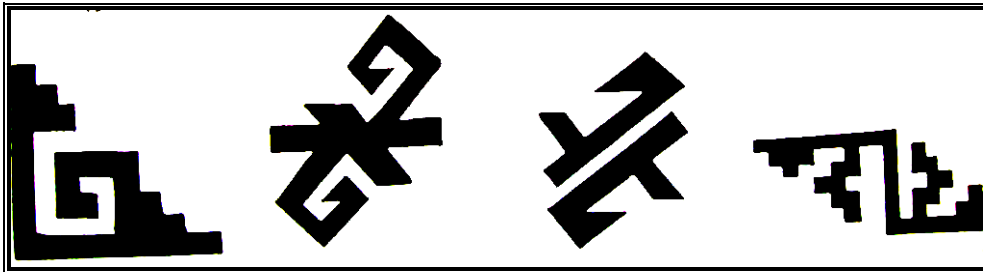
Çizim 1.75: Haç motifleri

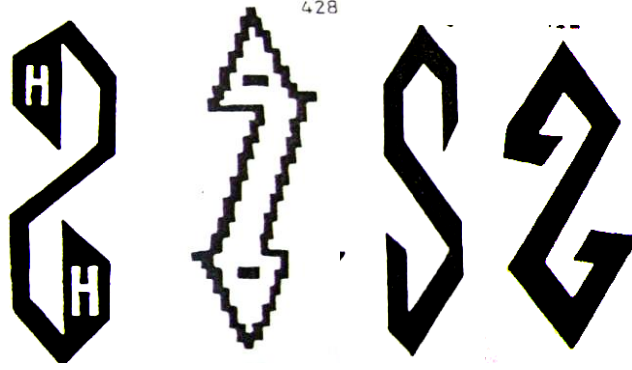
Çizim 1.76: Haç motifleri

Çizim 1.77: Haç motifleri

Çizim 1.78: Haç motifleri

Çizim 1.79: Haç motifleri

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda motifleri araştırınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çalışma ortamını hazırlayınız	➤ Rahat çalışabileceğiniz ortam olmasına özen gösteriniz.
➤ Çevrenizde bulunan dokumaları araştırınız.	➤ Dokuma atölyelerinden faydalanabilirsiniz.
➤ Dokuma üzerinde kullanılan motifleri araştırınız.	➤ Basılı kaynaklardan faydalanabilirsiniz.
➤ Motiflerin anlamlarını araştırınız.	➤ Dokuma yapan kişi ve atölyelerden faydalanabilirsiniz.
➤ Günümüzde motifler nerelerde kullanılıyor araştırınız.	➤ Dokuma yapan kişi ve atölyelerden ve basılı kaynaklardan faydalanabilirsiniz
➤ Araştırmalarınızı resimleyiniz.	➤ Resimlerinizin net olmasına özen gösteriniz
➤ Araştırmalarınızı bir dosya haline getiriniz.	➤ Dosya düzenine dikkat ediniz.
➤ Dosyanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaş ortamında paylaşınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Motifler bir iletişim gereksinimi olarak sembollerden türemiş ve karşılıklı anlaşılma amacına dönüktürler
2. () Motiflerin sembolleri tarihsel gelişim boyunca Anadolu da korunumu, gelişimi ve günümüzdeki kullanımının nasıl anlaşılması gerektirdiğini göstermemiştir.
3. () Elibelinde motifi analık ve doğurganlık simgesidir
4. () Koçboynuzlu yanış, boynuzlu, koçlu yanış, gözlü koçbaşı, v.b. isimler alırlar.
5. () Bereket motifi olarak buğday, arpa başağı, nar, haşhaş, karpuz, kavun, incir, üzüm, dut, çok taneli, çok çekirdekli, meyve ve tahıllar da kullanılmaz.
6. () Duvar panolarında rastlanılan insan figürleri ise daha çok av büyüsü ile ilgilidir
7. () Anadolu'da kadınlar saçlarını biçimlendirerek birçok olayı arzuları ve durumları simgesel yönden açıklayabilirler.
8. () Küpe Anadolu'nun değişmeyen düğün hediyelerinden sayılmaz.
9. () Anadolu dokumalarında yıldız genellikle mutluluk anlamında olup gökyüzünü simgelemez

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Canlıları korumak için kullanılan motif çeşitlerini ve anlamlarını öğrenebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizdeki dokuma atölyelerinden motifleri araştırınız.
- Kendi çevrenizde bulunan motifleri araştırınız.
- Motiflerin, desenlerin, anlam ve özelliklerini araştırınız.
- Topladığınız bilgileri ve dokümanları rapor haline getiriniz.
- Hazırladığınız raporu ve çalışmalarını sınıf ortamında arkadaşlarınızla tartışınız.

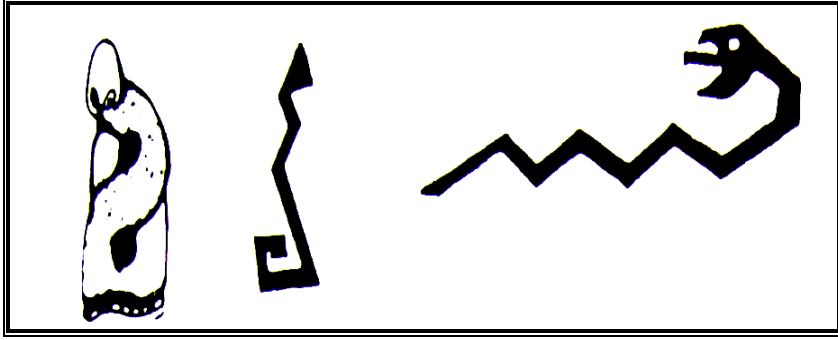
2. CANI KORUMAK İÇİN KULLANILAN MOTİFLER

Mağara insanların, öncelikle vahşi hayvanlardan ve doğal olaylardan korkmaları normaldir. Vahşi hayvanlardan korunmanın en kolay yolu, kişinin korktuğu hayvanın bir parçasını üzerinde taşıması idi. Bu yüzden kurt dişi, akrep kuyruğu, yılan derisi v.b. koruyucuları insanlar binlerce yıldan bu yana hala üzerlerinde taşırlar.

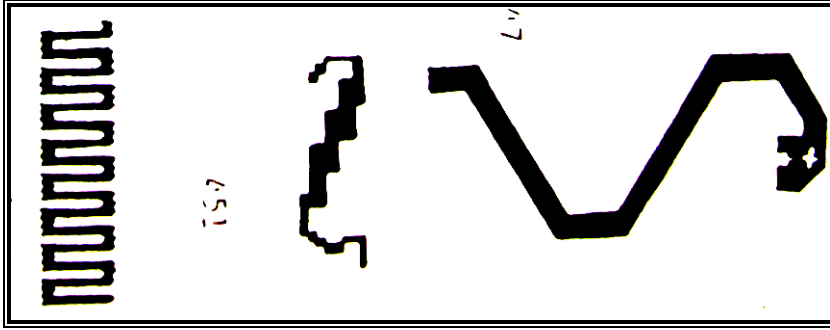
Duvar leopar, akbaba, kartal, gibi hayvan resimlerine rastlanılmıştır.

2.1. Yılan Motifleri

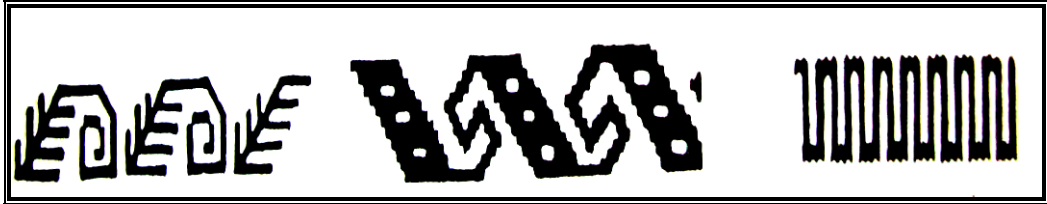
Yılan insanlığın çok eski yıllardan beri ilgilendiği bir hayvandır. Karayılan mutluluk ve bereket sembolüdür.

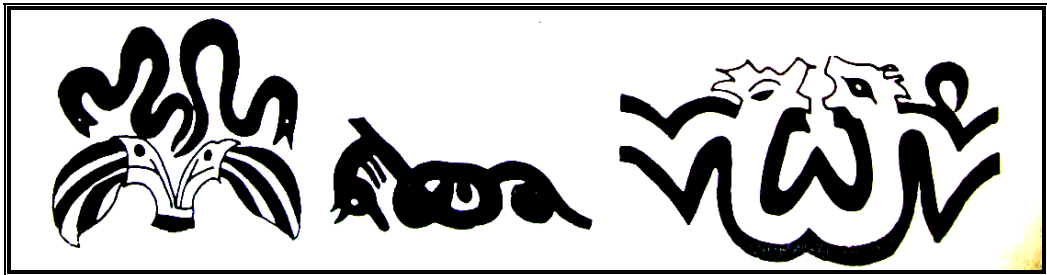
Çizim 2.1: Yılan motifleri

Çizim 2.2: Yılan motifleri

Çizim 2.3: Yılan motifleri

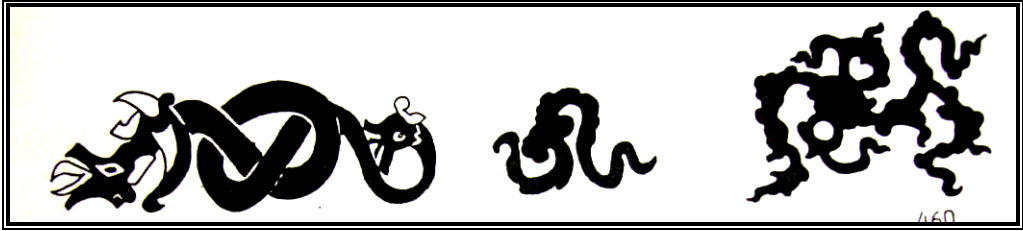

Çizim 2.4: Yılan motifleri

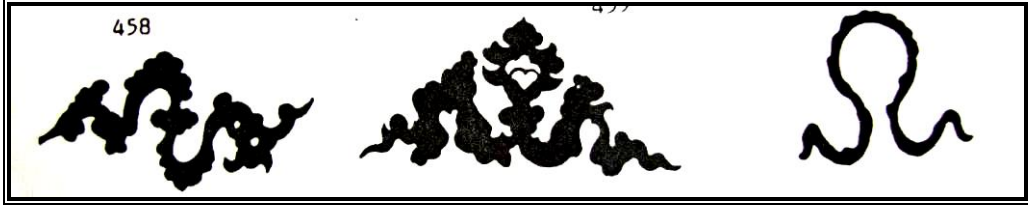
2.2. Ejder Motifleri

Ejder genellikle aslanpençeli, kanatlı ve kuyruğu yılanı anımsatan mitolojik bir hayvandır. Orta Asya Türklerinin ejder motifi, gagalı, kanatlı ve aslan ayaklıdır. Bu ejder hava ve suların hakimi idi. Ejder ile zümrüd-ü Ankanın kavgası ise bereketli ilkbahar yağmurları getiriyordu.

Bu nedenle ejderin bulut şeklinde halıdan minyatüre kadar birçok malzemede rastlanabilmektedir. Büyük bir yılan olduğuna inanılan ejder hazinelerin ve gizli şeylerin bekçisidir. Ejder uzun bir süre ay tutulmasının nedeni olarak ta benimsenmiştir. Ejder hayat ağacını bekleyen önemli hayvanlardan biridir.

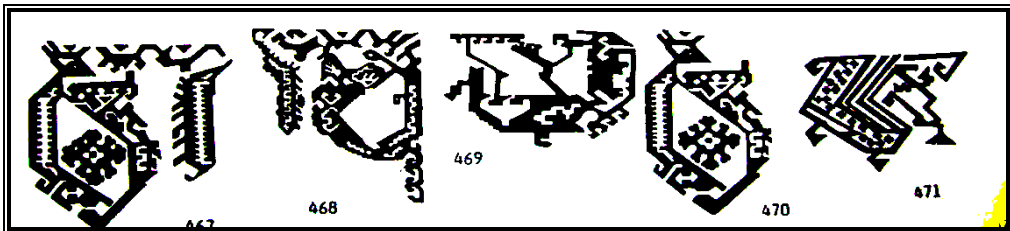
Çizim 2.5: Ejder motifleri

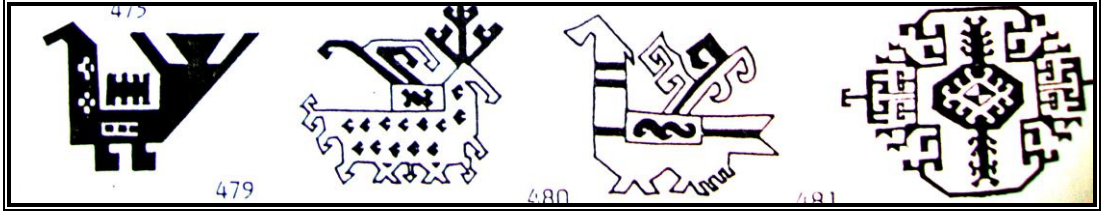
Çizim 2.6: Ejder motifleri

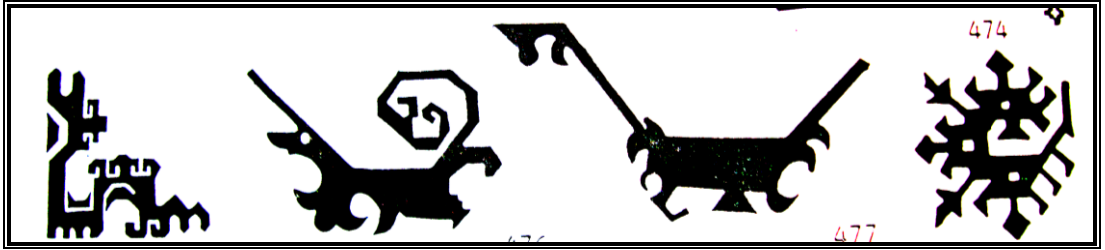
Çizim 2.7: Ejder motifleri

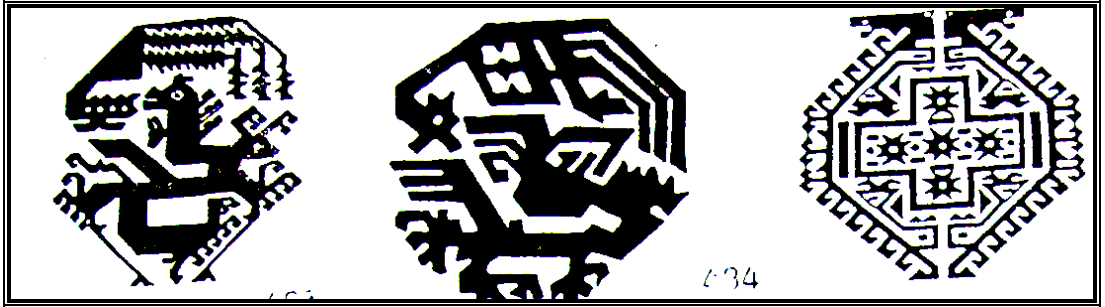
Çizim 2.8: Ejder motifleri

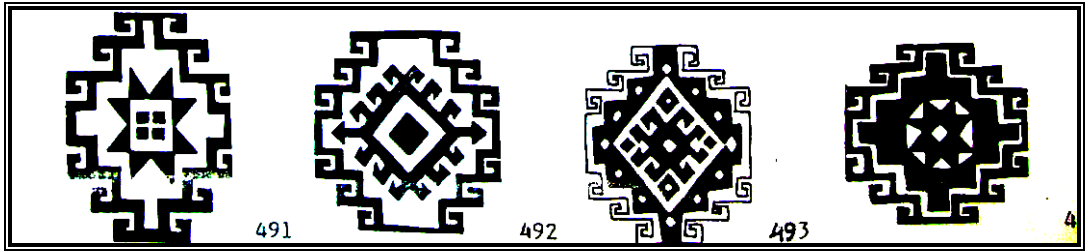
Çizim 2.9: Ejder motifleri

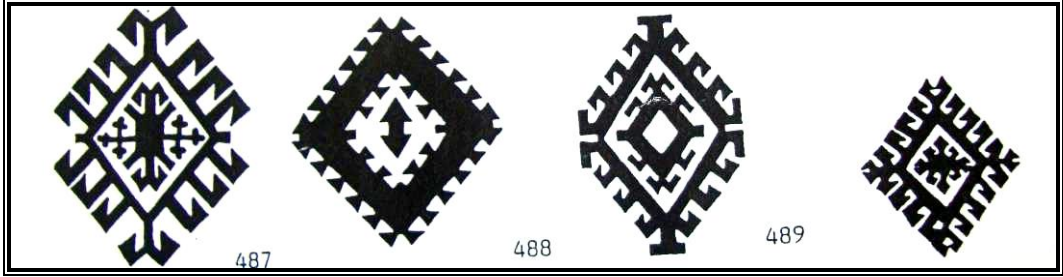
Çizim 2.10: Ejder motifleri

Çizim 2.11: Ejder motifleri

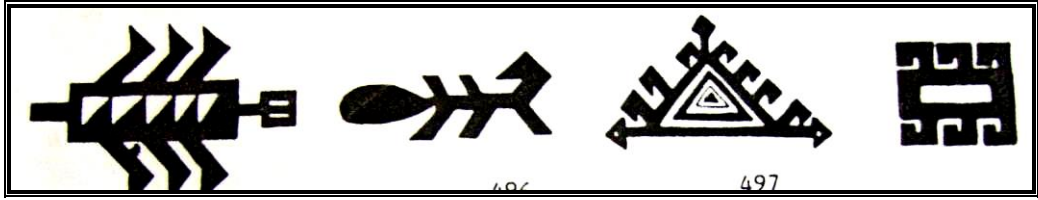
Çizim 2.12: Ejder motifleri

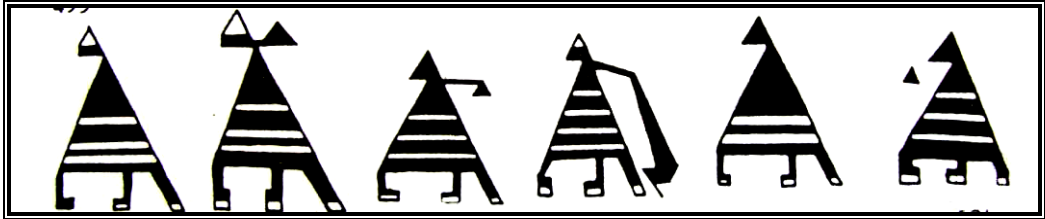
Çizim 2.13:Ejder motifleri

2.3. Akrep Motifleri

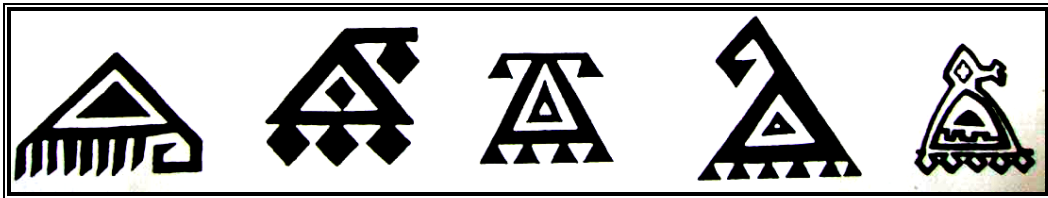
İnsanlar akrebin zehirinden korktuklarından değişik madenlerden yapılmış akrep biçiminde takıları veya akrep kuyruğunu üzerlerinde taşıyarak korunduklarına inanırlar. Dokuma üzerine işlenmiş akrep motifleride aynı koruma amacına yöneliktir.

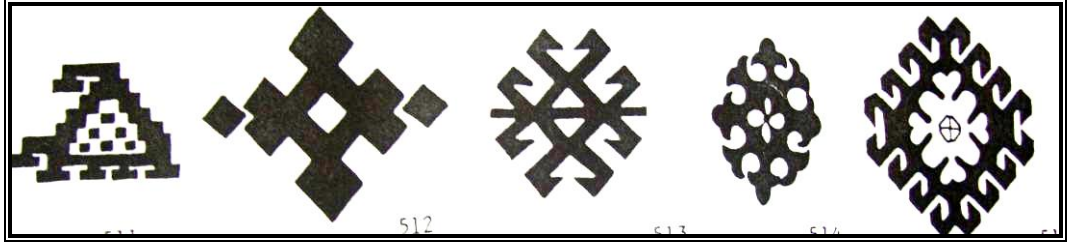
Çizim 2.14: Akrep motifleri

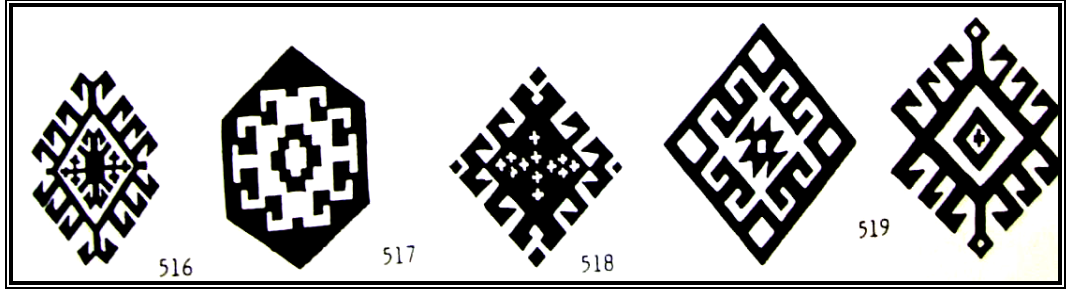
Çizim 2.15: Akrep motifleri

Çizim 2.16: Akrep motifleri

Çizim 2.17: Akrep motifleri

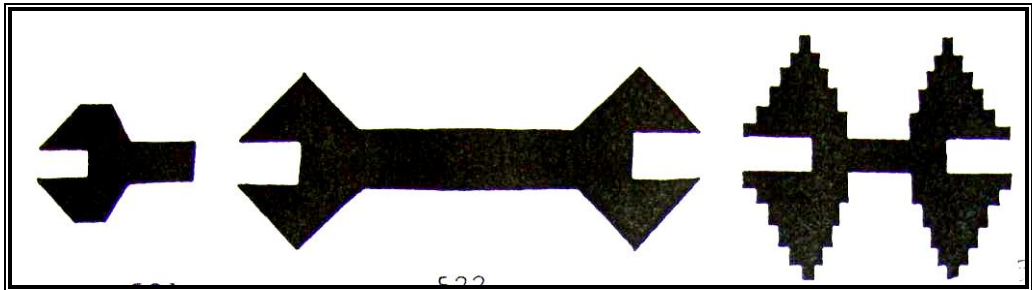

Çizim 2.18: Akrep motifleri

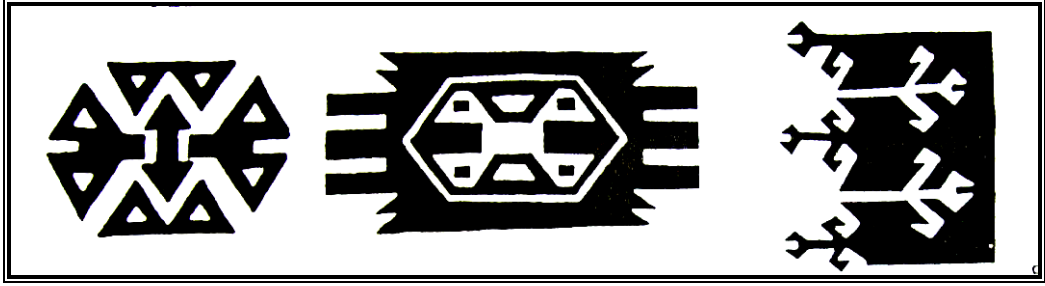
2.4. Kurt Agzı, Kurt İzi, Canavar Ayağı Motifleri

Kurtağzı, bir marangozluk deyimi olarak çekmece, sandık gibi, malzemenin eklem köşelerinde bağlantıyı sağlamak için iç içe geçen üçgen çıkıntılardır. Motif bu anlamda, aynen Bukacı örneğinde olduğu gibi ayrılmayı simgeler. Dokumalarda bu amaçla dokunmaz.

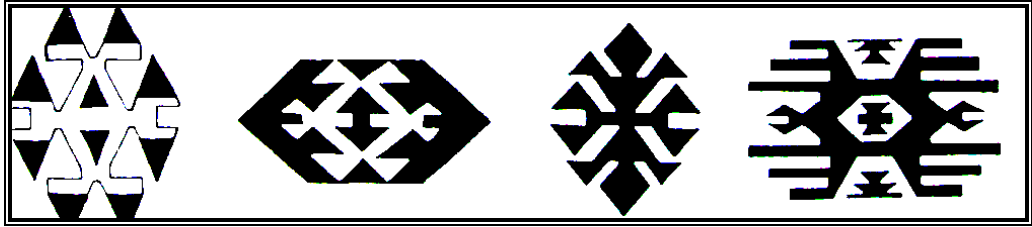
Anadolu’da halı dışında tüm dokumaları Yörükler konargöçer olarak dokurlar. Göçebelikte kurtlarla iç içe olduklarından kurt dişi, kurt izi motiflerini korku olarak dokurlar. Anadolu’da “çalkak “ denilen yaklaşık, tüm nazarlıklarda kullanılan deniz kabuğunun bir başka adı kurt ağızıdır. Masalarda sözü edilen ,vahşi azgın,,yırtıcı hayvan olarak tanımlıyabileceğimiz canavar ,Anadolu’da ejder ve devden çok farklı anlamlarda da kullanılır.Birçok bölgede yılanla özellikle Kurda canavarda denilir.

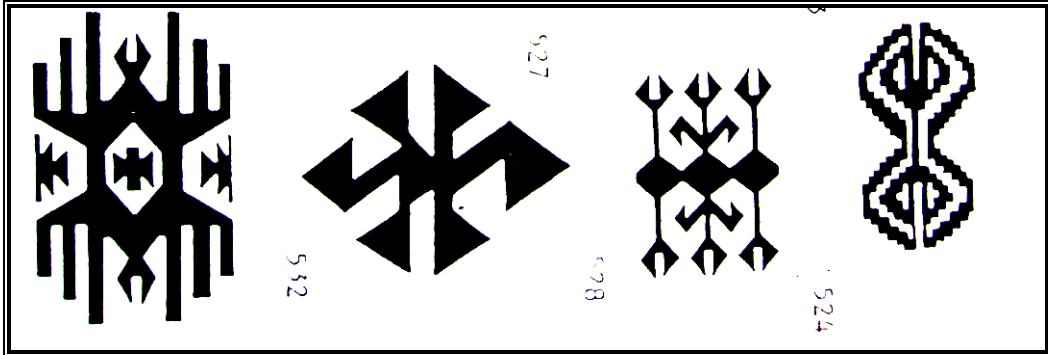
Çizim 2.19: Kurt Agzı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

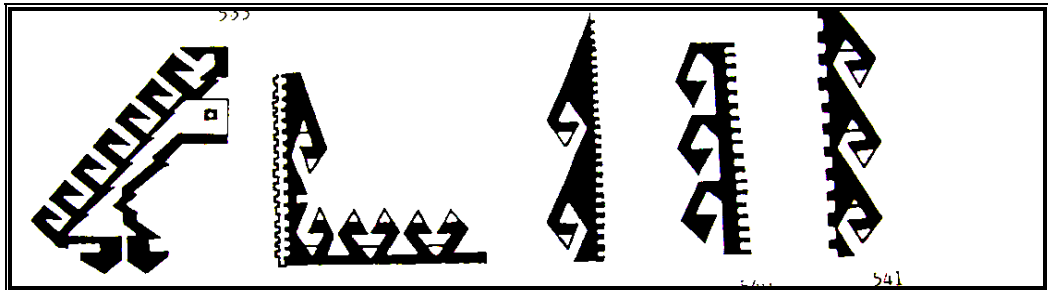
Çizim 2.20: Kurt Agızı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

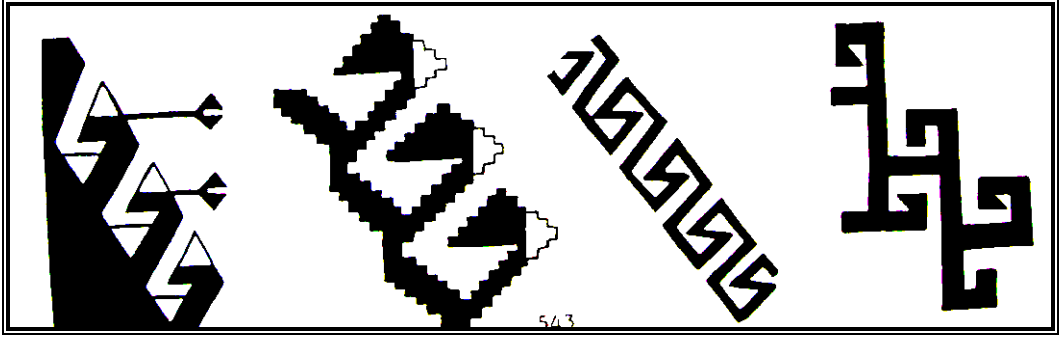
Çizim 2.21: Kurt Agızı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

Çizim 2.22: Kurt Agızı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

Çizim 2.23: Kurt Agızı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

Çizim 2.24: Kurt Agızı, kurt izi, canavar ayağı motifleri

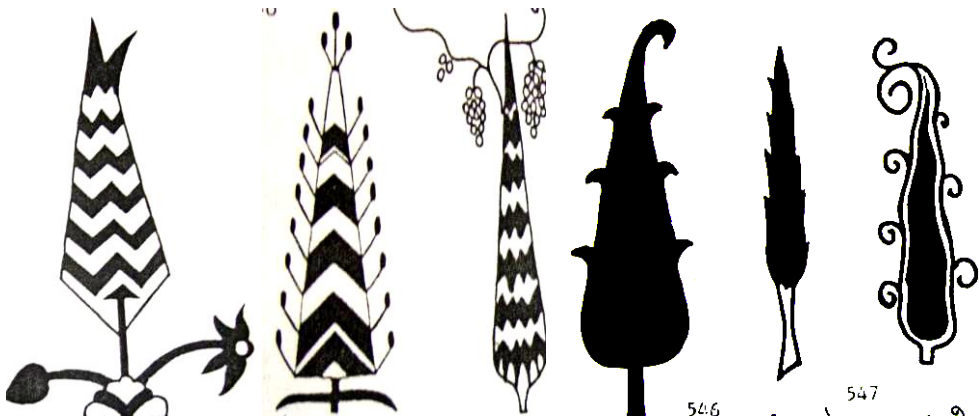
2.5. Ölümsüzlük Soy İle İlgili Motifler

2.5.1. Hayat Ağcı Motifler

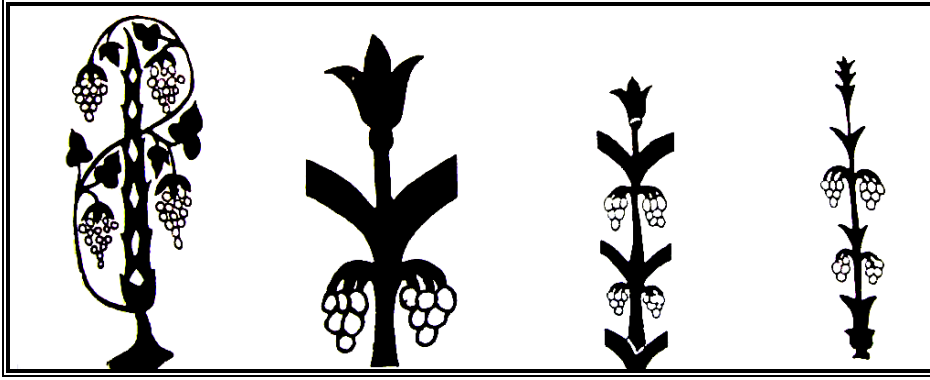
Tek tanrılı dinlerin, insanımı yaradılışını anlatan bölümlerindeki orta nokta, ağaçtır. Bazı motiflerde bu ağcı bir yılanın beklediği görülür. Cennetteki yasak ağacın meyvesinden Havaya ikram eden yılan böylece, Gılgamıştan büyük İskender'e kadar tüm ölümsüzlüğü arayanların bu otu bulmalarına veya yemelerini engel olmuştur. Ölümsüzlüğü bulamayan insanlar, ölümden sonraki hayat ile umutlarını sürdürürler ve bu hayat ağacı ile simgelenir.

Selvi, hurma, palmiye, nar, incir, zeytin, asma, kayın, meşe vb. ağaçlar değişik toplumlarda hayat ağcının sembolüdürler. Anadolu motiflerinde hayat ağcı "can ağcı" olarak selvi en yaygın gözlenen semboldür. Birçok yörenin dokumalarında hayat ağcının üzerinde kuşlar görülür. Bunlar zamanı gelince uçacak olan can kuşlarıdır.

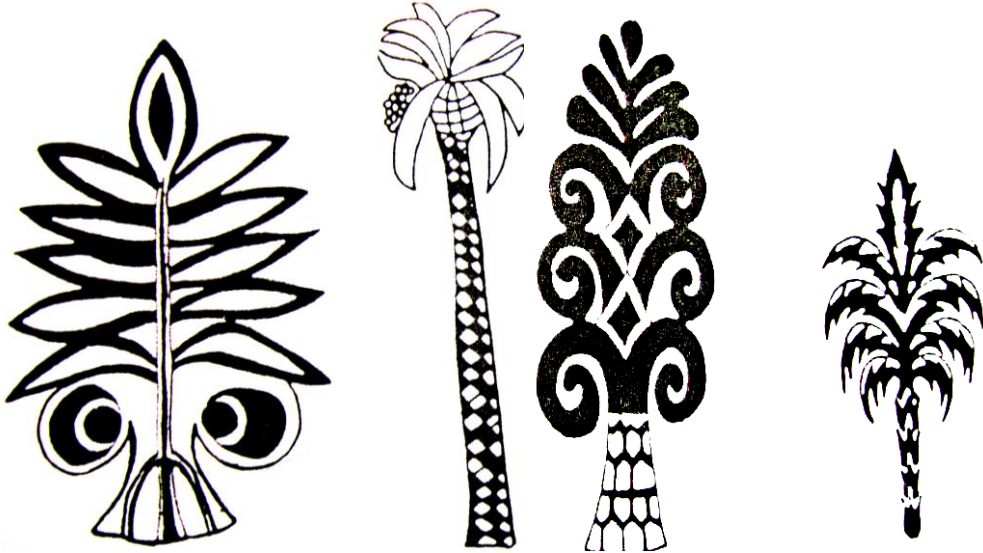
Hayat ağacı motifi Anadaluda mezar taşlarında oldukça yaygın olarak kullanılır.

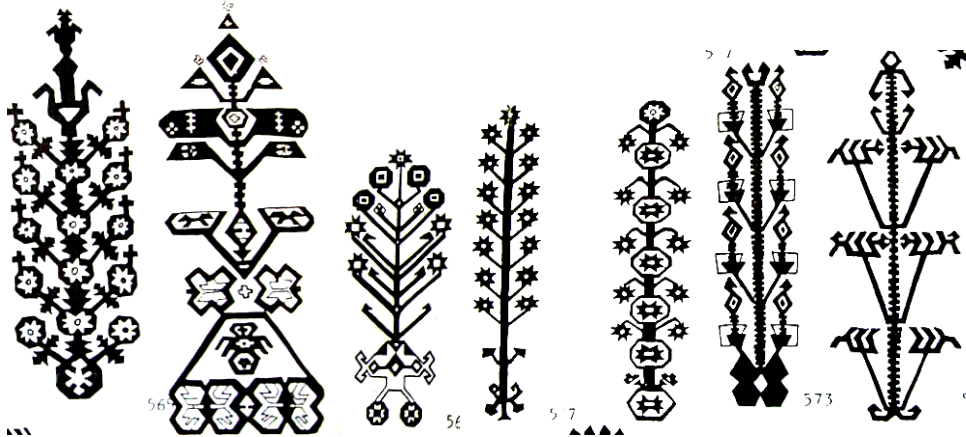
Çizim 2.25: Hayat ağcı motifleri

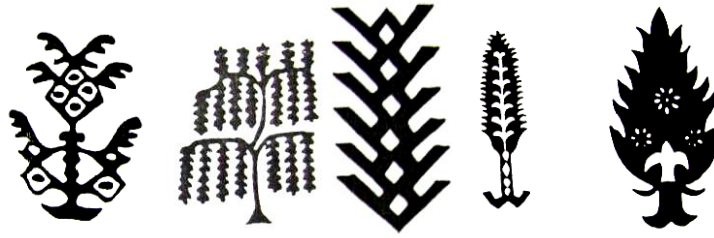
Çizim 2.26: Hayat ağcı motifleri

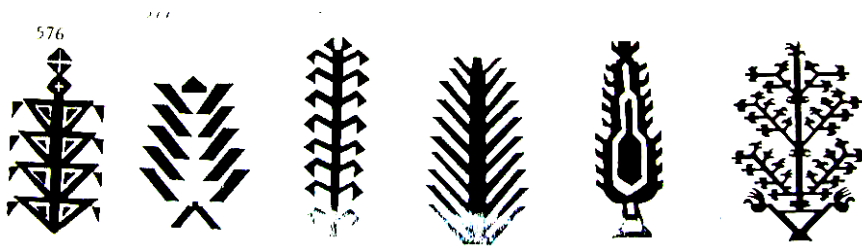
Çizim 2.27: Hayat ağcı motifleri

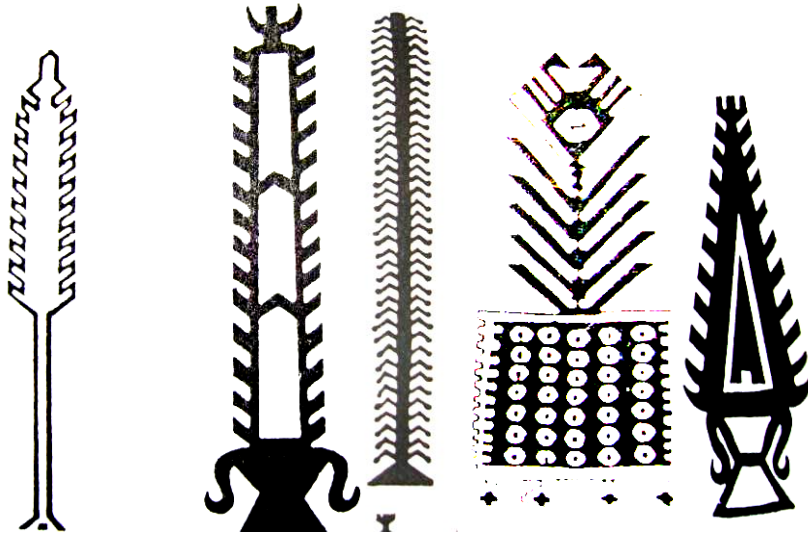
Çizim 2.28: Hayat ağcı motifleri

Çizim 2.29: Hayat ağcı motifleri

Çizim 2.30: Hayat ağcı motifleri

Çizim 2.31: Hayat ağcı motifleri

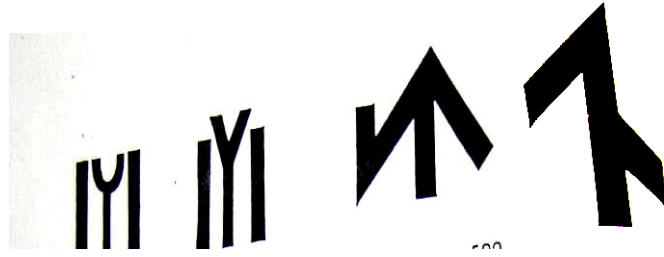
2.5.2. İm Motifleri

Türklerde tarih boyunca aile, oba, oymak, boy ve devlet gibi kavramlar için belirli figürleri damga “im” olarak kullanmışlardır. Bu motifleri dokumalarda mezar taşlarına kadar geniş bir alanda izleyebiliriz.

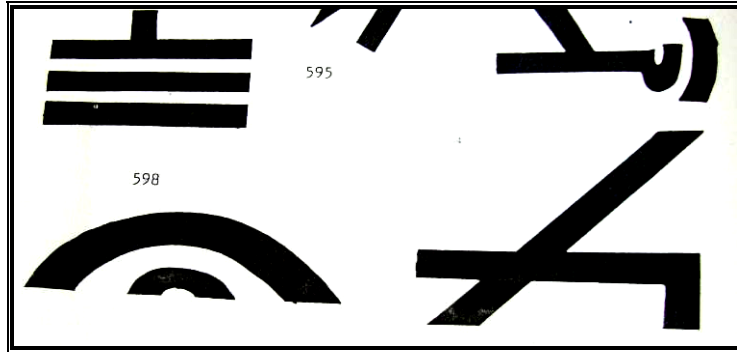
Oğuz boylarının her birinin ayrı im'i olduğunu, Moğol tarihçileri reşiduttin cami –ut tevari ve Kaçkarlı Mahmut'un Divanül Lügat – it Türk isimli eserlerinden bilmekteyiz. Bu boyların Anadolu'ya yerleştikten sonrada im'lerini kullanmaya devam ettiklerini, dokumalarda karşılaştığımız benzer motiflerden anlayabiliyoruz.

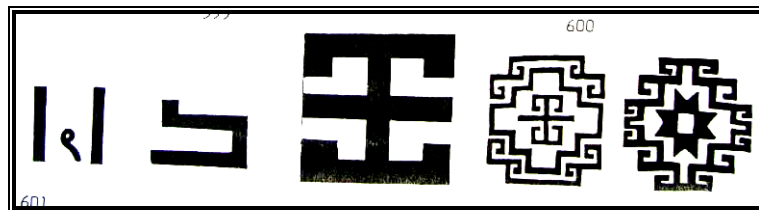
Çizim 2.32: İm motifleri

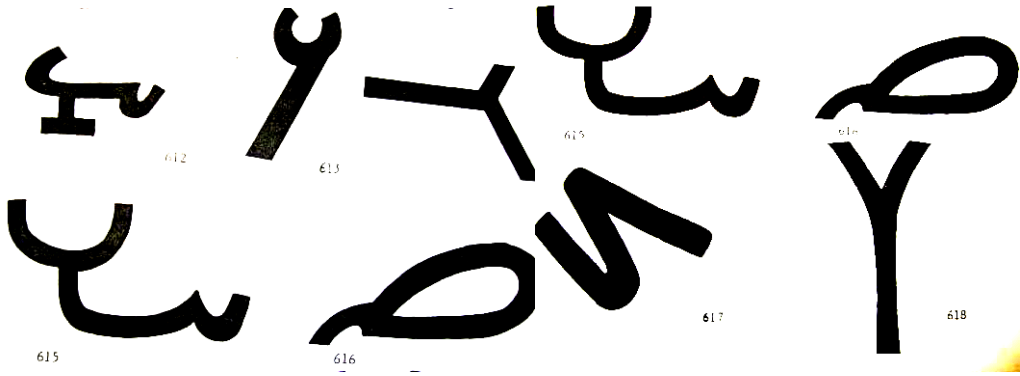
Çizim 2.33: İm motifleri

Çizim 2.34: İm motifleri

Çizim 2.35: İm motifleri

Çizim 2.36: İm motifleri

2.6. Ölüm İle İlgili Motifler

2.6.1. Kuş Motifler

Anadolu’da kuş kadar çeşitli anlamlar taşıyan bir diğer motif yoktur. Baykuş, karga tipi kuşlar uğursuz, güvercin, kumru, bülbül gibileri ise uğurlu sayılırlar. Kuş mutluluk sevinç, sevgi örneğidir. Kuş ölen kişinin ruhudur. Kuş kadın ile özleşmiştir. Kuş kutsaldır gök tanrılarının yönetimindedir. Kuş özlemdir, haber beklentisidir. Kuş kuvvet ve kudret temsilcisidir. Anadolu’da kurulmuş devletlerin pek çoğunun imparatorluk sembolüdür.

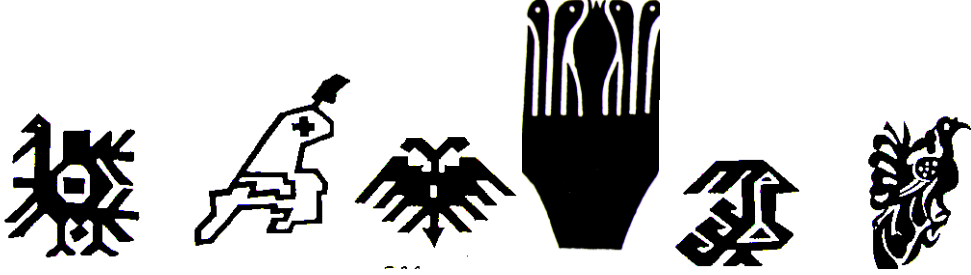
Kuş çatal höyük, duvar panolarında insanlara saldıran kartal veya akbaba vb. hayvanlar diye gösterilir. Hitit dilinde horoz denen kartal o çağlarda masallaşmış bir yaratıktı. Çift başlı kartal kabartmasını Alacahöyük giriş kapısının iki yanında duran sfenksleri üzerinde görüyoruz. Pençelerinde bir çift tavşan tutan bu çift başlı kartalı, sonraları selçuklu devletinin sembolünde ve uşak halılarında görebiliyoruz.

Yunus emre tanrıya yaklaşmayı “havalandık kuş olduk uçtuk elhamdülillah” diye anlatırken bir başka mızrağında “can kuşu uçtu” diyerek kafesten uçan kuşun ölüm olacağı belirtilmektedir.

Anadolu dokumalarındaki değişik kuş motifi örnekleri görülmektedir.

Çizim 2.37: Ölümü anlatan kuş motifleri

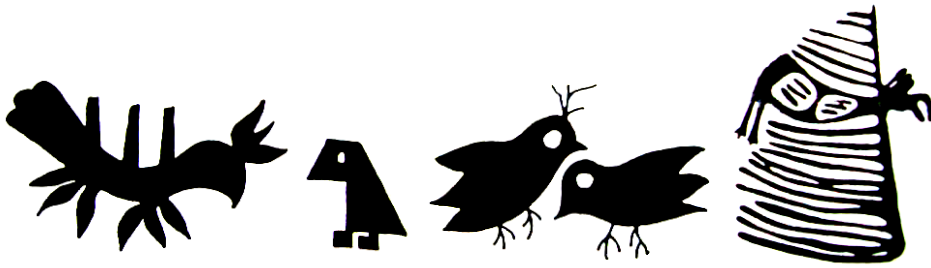
Çizim 2.38: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.39: Ölümü anlatan kuş motifleri

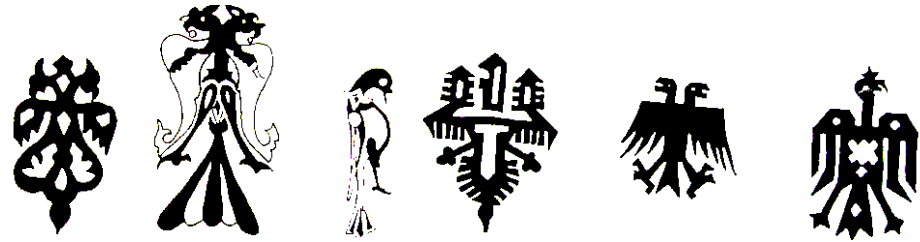
Çizim 2.40: Ölümü anlatan kuş motifleri

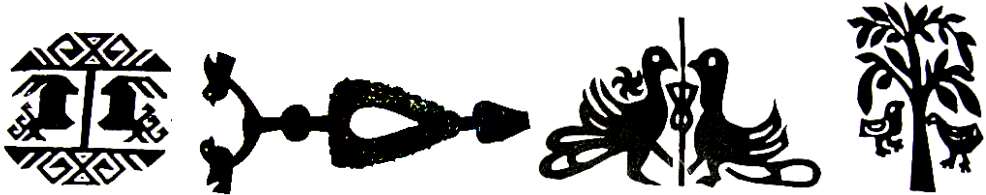
Çizim 2.41: Ölümü anlatan kuş motifleri

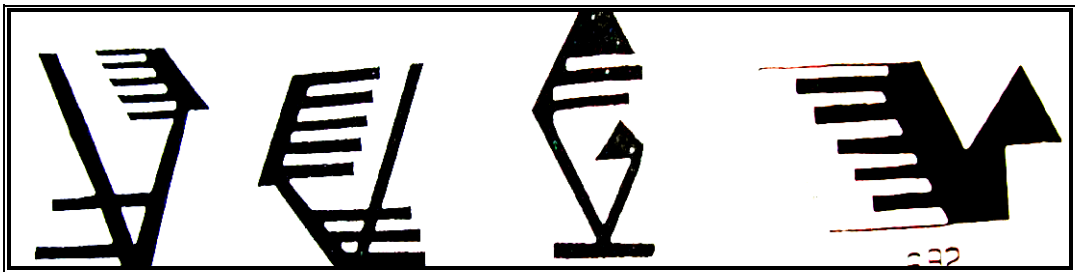
Çizim 2.42: Ölümü anlatan kuş motifleri

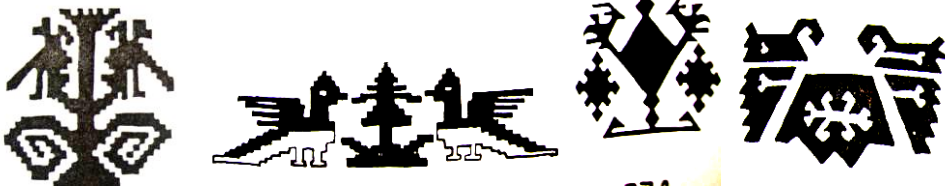
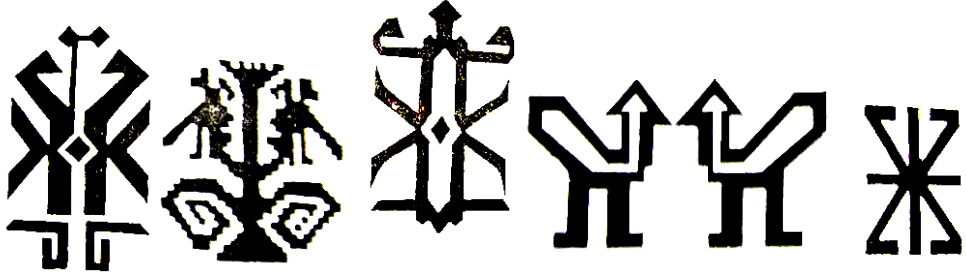
Çizim 2.43: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.44: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.45: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.46: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.47: Ölümü anlatan kuş motifleri

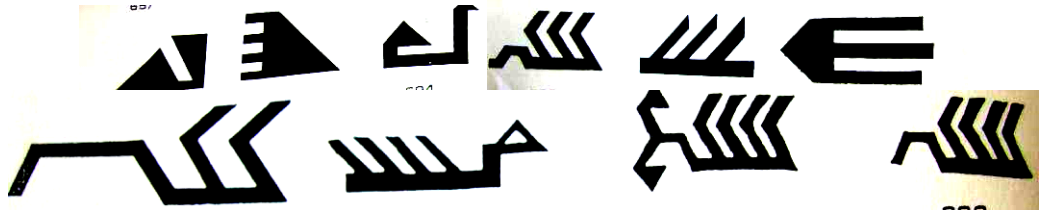
Çizim 2.48: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.49: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.50: Ölümü anlatan kuş motifleri

Çizim 2.51: Ölümü anlatan kuş motifleri

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki motifleri araştırınız

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çalışma ortamını hazırlayınız	➤ Rahat çalışabileceğiniz ortam olmasına özen gösteriniz.
➤ Çevrenizde bulunan dokumaları araştırınız.	➤ Dokuma atölyelerinden faydalanabilirsiniz.
➤ Dokuma üzerinde kullanılan canı korumak, kurt, ejder, akrep, soy ve ölümü anlatan motifleri araştırınız.	➤ Basılı kaynaklardan faydalanabilirsiniz.
➤ Motiflerin anlamlarını araştırınız.	➤ Dokuma yapan kişi ve atölyelerden faydalanabilirsiniz.
➤ Günümüzde motifler nerelerde kullanılıyor araştırınız.	➤ Dokuma yapan kişi ve atölyelerden ve basılı kaynaklardan faydalanabilirsiniz.
➤ Araştırmalarınızı resimleyiniz.	➤ Resimlerinizin net olmasına özen gösteriniz.
➤ Araştırmalarınızı bir dosya haline getiriniz.	➤ Dosya düzenine dikkat ediniz.
➤ Dosyanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaş ortamında paylaşınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Vahşi hayvanlardan korunmanın en kolay yolu, kişinin korktuğu hayvanın bir parçasını üzerinde taşımaktır.
2. () Karayılan düşman ve soğukluk sembolüdür.
3. () Ejder genellikle aslanpençeli, kanatlı ve kuyruğu yılanı anımsatan mitolojik bir hayvandır
4. () Ejder ile zümrüd-ü Ankanın kavgası ise bereketli ilkbahar yağmurları getirdiği düşünülürdü.
5. () Ejder hayat ağacı ölümü anlatan hayvanlardan biridir.
6. () İnsanlar akrebin zehirinden korktuklarından değişik madenlerden yapılmış akrep biçiminde takıları veya akrep kuyruğunu üzerlerinde taşıyarak korunduklarına inanılır.
7. () Birçok bölgede yılanı özellikle Kurda kedi denilir.
8. () Hayat ağacı ölümden sonraki hayat ile umutlarını sürdürürler ve bu hayat ağacı ile simgelenir
9. () Baykuş, karga tipi kuşlar uğuru sembeler

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Motifler kapsamlarında gizemli mitler bulundurulur ve büyüler dünyasının ürünleridirler.
2. () Elibelinde Motif Anadolu'nun değişik yörelerinde gelin kız, çocuklu kız, aman kız, kara döşeme, Seleser, kâküllü kız, çengel sarmal, çakmaklı, eğer kaşı, turna katarı v.b. gibi adlar alırlar.
3. () Koçboynuzlu yanış, boynuzlu, koçlu yanış, gözlü koçbaşı, v.b. isimler alırlar.
4. () Bereket motifi genelde kadın erkek ilişkisini ve üremeyi simgelemez.
5. () İnsan motifleri dokuyan kişinin kız veya erkek çocuk ölümünü anlatır.
6. () Bukagı altın koşmasını önlemek için arka ayaklarını birbirine bağlayan bir tür çiftli kelepçedir
7. () Sandık Genelde evliliği ve çocuk isteğini simgeleyen bu motif bazı yörelerde ise tabutu ve ölümü anlatmada kullanılır
8. () Yıldız genellikle mutluluk anlamında olup gökyüzünü simgeler.
9. () Suyolu motifleri, üzerine yapıldıkları veya üretildikleri malzemelerinin türüne göre değişiklik göstermez.
10. () Pıtrak tarlalarda bulunan, dikenleri ile insanların ve hayvanların tüyelerine yapışan bir bitkidir.
11. () Bir elin parmaklarının toplam sayısı olan beş, kötü gözü önlemede kullanılır.
12. () Nazar, belirli insanlarda bulunduğu, inanılan bakışlardan, fırlayan, çarpıcı, zarar verici, öldürücü bir güç degildir.
13. () Gözün verdiği zararın önlenmesinin en kısa ve etkin çaresinin yine gözün kendisi olduğu kabul edilmektedir.

14. () Nazara karşı kullanılan bir başka motif de, yatay ve düşey iki çizginin kesişmesi ile oluşan haçtır.
15. () Ejder genellikle aslanpençeli, kanatlı ve kuyruğu yılanı anımsatan mitolojik bir hayvandır.
16. () İnsanlar akrebin zehirinden korktuklarından değişik madenlerden yapılmış akrep biçiminde takıları veya akrep kuyruğunu üzerlerinde taşıyarak zarar göreceklere inanırlar.
17. () Hayat ağcı motifler tek tanrılı dinlerin, insanını yaradılışını anlatan bölümlerindeki orta nokta, ağaçtır.
18. () Kuş çatal höyük, duvar panolarında insanlara saldıran kartal veya akbaba vb. hayvanlar diye gösterilmez.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1-CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	D
8	Y
9	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2-CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	Y
8	D
9	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME'NİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D
11	D
12	Y
13	D
14	D
15	D
16	Y
17	D
18	Y

KAYNAKÇA

- ERBEK Güran, Anadolu Motifleri Sergisi. İzmir Alman Kültür Merkezi